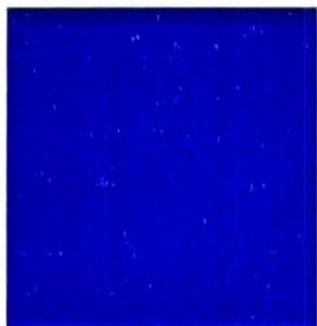

QUADERNS DE PASTORAL

DESEMBRE 1976

45

Davant la revisió del Concordat

Relacions Església-Estat 1975-76

Els bisbes davant la qüestió
escolar

100 anys de colònies

L'Església el 1976

PRIMERA PLANA

Sucursalisme eclesiàstic?	387
L'economia de l'Església	390

QUESTIONS

Davant la revisió del Concordat. - <i>Josep Bigordà</i>	393
Relacions Església-Estat 1975-76. - <i>Salvador Carrasco</i>	403
Jesucrist a la catequesi. - <i>Jesús Huguet</i>	411
La paga del clergat i el servei de les comunitats. <i>Casimir Martí</i>	418

TEXTOS I MATERIALS

Els bisbes davant la qüestió escolar	422
--------------------------------------	-----

TERRA I POBLE

100 anys de colònies	430
----------------------	-----

Cinc moments

Vilamar (1922). - <i>Artur Martorell</i>	434
Turissa (1930) » »	436
Una represa eclesial (1946). - <i>Antoni Verdura</i>	437
Una xarxa: els Serveis de Colònies (1960).	443
La Coordinació catalana (1976) - <i>Enric Puig</i>	446

Testimonis

S.C.V. del Clot. - <i>Carles Bona</i>	447
Pomar (Badalona). - <i>Joan Manuel Cubilla</i>	450
Palma de Cervelló. - <i>Esteve Fisas</i>	453

Cronologia. - <i>Josep M.ª Fisa</i>	455
--	-----

QUATRE VENTS

L'Església el 1976. - <i>Josep M. Riera Milà</i>	462
Inserció de la religiosa a l'Església de Catalunya	477
Girona: Una assemblea diocesana... per què no? <i>Ramon Oller</i>	478
Crònica de València. - <i>Antoni Signes</i>	480
Vic: L'etapa diaconal. - <i>Andreu Roca</i>	484

PRIMERA PLANA

SUCURSALISME ECLESIASTIC?

A hores d'ara són molts els qui es pregunten si l'Església no està perdent el tren a Catalunya, si els esdeveniments no la sobrepassen.

Fa ben pocs anys semblava avançar-se pels camins d'un reconeixement oficial; ho testimoniaven, per exemple, la constitució de la Conferència Episcopal Tarraconense, la versió catalana dels llibres litúrgics i la introducció del català en els registres eclesiàstics i en tota la documentació dels bisbats. Però el temps corre molt de pressa. I quan es parla d'oficialitat de la llengua catalana, de Generalitat i d'Estatut, la posició de la jerarquia sembla ben tímida. A veure si la Genera-

litat haurà d'anar a Madrid a trobar-hi l'interlocutor eclesiàstic vàlid.

Perquè és un fet: els assumptes seriosos, de pes, es resolen, eclesiàsticament, a Madrid. Al costat de la «Conferencia del Episcopado Español», la Conferència Episcopal Tarraconense (començant ja pel seu títol) fa figura d'organisme provincià. No sembla pas que s'hagi esforçat per treballar-se el seu propi «Estatut»: un estatut que contempli una veritable autonomia, un autogovern legalment reconegut i realment aplicat.

I no és pas que el fet diferencial pesi menys a nivell eclesiàstic que a nivell ciutadà. Tots els qui, per una raó o altra, han anat a Madrid per participar a «*reuniones nacionales*» (eclesiàsticament aquesta és la terminologia que s'utilitza sempre: indici ben significatiu) ho han hagut de constatar una vegada i una altra: som en un altre món!

No hi fa res: així i tot, ens és imposada la unitat: la unitat de la «Conferencia del Episcopado Español». Se'ns va imposar a l'hora d'autoritzar *la comunió a la mà* (durant anys, mentre aquí ja es feia, no es podia fer encara legalment, perquè no havia obtingut els dos terços de vots en la «Conferencia del Episcopado Español»). S'imposava, el setembre passat, en el document de la Comissió permanent sobre *Los planteamientos actuales de la enseñanza*, que la «Comisión Episcopal de Enseñanza» ratificava, per unanimitat, en tots els seus extrems, mentre que a Catalunya tothom s'avé a qualificar-lo de reaccionari i totalment desfasat i de passat (n'és un símptoma el fet que no casi amb el document de treball *L'escola cristiana que volem*, que ha «presentat» la Conferència Episcopal Tarraconense, però sense fer notar aquesta manca de coherència, al contrari, fent esment d'una suposada continuïtat). S'ha imposat amb el *Catecismo de preadolescentes*, que ara serà traduït al català per encàrrec de la Conferència Episcopal Tarraconense (quan ha

merescut el *non placet* unànime dels equips diocesans de catequesi de Catalunya)...

En aquest ràpid recompte no podem oblidar tampoc *el tema dels diners*, tan significatiu d'una dependència. Els nostres bisbats són gravats cada any, exactament com tots els altres de l'Estat espanyol, amb una quantitat fixa per habitant en favor de la «Universidad del Episcopado Español» de Salamanca. Els capellans dels nostres bisbats es veuran afavorits, exactament igual que els altres, amb les polèmiques 15.000 ptes. de paga estatal (per molt que no siguin mirades de la mateixa manera a Catalunya que a la gran majoria de bisbats de l'Estat espanyol). I finalment, segons han dit els diaris, aquestes pessetes seran donades a la «Conferencia del Episcopado Español» perquè s'encarregui de distribuir-les a les diòcesis.

La conclusió s'imposa. Defensada i salvada la llengua, no està tot resolt, ni de bon tros. Tal com afirmàvem al número anterior des d'aquest mateix lloc, necessitem una Conferència Episcopal Catalana de caràcter netament nacional, que no pugui ser arreglerada amb les instàncies sucursalistes. És una necessitat inajornable.

L'ECONOMIA DE L'ESGLÉSIA

L'augment de la paga del clergat, que comença a fer-se efectiu el mes de gener, dóna una particular actualitat al problema endèmic de l'economia de l'Església. Sobre algunes de les seves implicacions trobareu material en aquest número. Però la importància del tema i el ressò que té ens porta a recollir-lo en aquesta primera plana.

L'Arquebisbat de Barcelona ha encarregat a l'Institut de Sociologia Aplicada (ISPA) la tramesa d'una enquesta a tots els capellans de la diòcesi per tal de recollir el seu parer i d'una altra perquè fessin un sondeig entre els assistents a la missa dominical. Un grup de capellans, també barceloní, ha difós un comunicat desfavorable a l'augment i ha demanat adhesions. Existeixen, en canvi, força reaccions favorables: capellans de moltes diòcesis espanyoles rurals i sense recursos hi veuen, ara com ara, una taula de salvació.

El tema és, doncs, complex.

Per començar, és bo tenir present que el Concordat de 1953 —que ara es tracta de superar—, conscient de la situació d'anòmala dependència en què la paga del clergat col·locava l'Església respecte de l'Estat, preveia, en el seu article 19, que aquest es comprometia a ajudar-la a constituir-se un patrimoni eclesiàstic. D'aquesta manera s'obriria el camí d'una certa independència: comptant l'Església amb el seu patrimoni propi, els capellans de les parròquies no haurien de veure's obligats a parlar la mà cada mes per rebre la paga de l'Estat com uns funcionaris de l'Administració.

Però d'aleshores ençà la jerarquia de l'Església de l'Estat espanyol no ha fet cap pas amb vista a la creació d'aquell patrimoni. L'Estat, tampoc. La situació econòmica del clergat parroquial és lamentable. La gestió

econòmica dels bisbats, amb alguna rara excepció, antiquada, parcel·lada i caòtica. Darrerament, els bisbats catalans han posat en marxa, cadascun a la seva manera, una Caixa de compensació per assegurar uns ingressos mínims a tots els capellans, comptant també amb el superàvit de les nòmines estatals, les quals arribaven puntualment cada mes al bisbat en nombre fix, corresponent a les «peces eclesiàstiques» establertes segons una plantilla que data de molts anys enrera, quan hi havia més capellans que no pas ara. Mentrestant, el corrent de la professionalització del clergat ha augmentat considerablement, amb la consegüent independització econòmica. En alguns sectors, la paga de l'Estat, si és acceptada, és destinada íntegrament a obres cíviques de caire social i popular. Algunes parròquies de poblacions grans i de sectors més aviat benestants han emprès una reorganització econòmica pel seu compte a base de les aportacions dels fidels i dels ingressos de la paga de l'Estat dels seus sacerdots.

La complexitat de la situació és, doncs, extrema. Els bisbats rurals es troben incapacitats per a fer front al manteniment mínimament digne del seu clergat, que ha anat envellint. La gran majoria de capellans grans no poden pensar en un treball civil que vingui a faltar la paga mensual de l'Estat. Si aquesta s'acabava de cop i volta, no hi hauria manera de sortir-se'n sense recórrer a la «generositat» dels rics, amb la hipoteca corresponent. No és estrany que els capellans rurals s'estimin més dependre d'un Estat llunyà i sense rostre que no pas d'un terratinent proper, que ja té prou ocasions per a fer sentir el seu pes. És, doncs, ben explicable que la jerarquia de l'Església espanyola hagi rebut a mans besades aquest augment, a desgrat de la retallada numèrica que comporta: si les 5.000 ptes. eren pagades per cada «peça eclesiàstica», estigués o no coberta, ara les 15.000 ho seran per cada prevere que exerceixi un càrrec pastoral.

Però aquesta solució és, tanmateix, ben incerta. Es tracta, només, d'un respir d'un o dos anys, mentre es van duent a bon terme les negociacions entre l'Estat i l'Església en el marc del replantejament general del Concordat. Però hi ha més: aquesta puja ve a augmentar la dependència real de l'Església i a llevar-li llibertat. D'una banda, sempre és més fàcil renunciar a 5.000 pessetes (eren ja avui tan poca cosa, de fet) que no pas a 15.000. D'altra banda, la possibilitat de tornar enrera pesarà com una espasa de Dàmocles sobre l'Església a l'hora de pactar amb l'Estat.

Així, doncs, tancat el parèntesi de la Dictadura, reviuem els problemes i emergeixen una sèrie de qüestions que ja eren sobre la taula en temps de la República. També aquí hem d'afanyar-nos a recuperar el temps perdut i el cardenal Vidal i Barraquer torna a presentar-se'ns com un precursor. Però els perills també reviuem: amb un rostre més somrient i més civilitzat i en un clima de distensió, l'Església de l'Estat espanyol es troba en una situació de dependència que no pot ser bona consellera, per bé que no desemboqui en la lluita, com aleshores, sinó en l'entesa. A no ser que la jerarquia es decideixi, d'una bona vegada, a jugar seriosament la carta profètica i a posar amb decisió les bases d'un sistema econòmic radicalment nou que reposi, de debò, sobre la base real de les comunitats cristianes existents: de les seves necessitats i les seves possibilitats. És clar que això hauria de comportar un canvi força considerable en les relacions comunitats-preveres-bisbes. Però, ¿no comença a ser hora d'anar a la rel dels problemes i no voler allargassar, amb un simple rentat de cara, aquella «*pax hispana*» dels anys inacabables del franquisme?

DAVANT LA REVISIÓ

DEL CONCORDAT

La revisió del Concordat de 1953 no és únicament una exigència inajornable, sinó una realitat que es va duent a terme. Aquesta actualitat del tema ens ha fet demanar un article a Josep Bigordà, especialista prou conegut. Ell ens ofereix, en les pàgines que segueixen, un compendi, descarregat de citacions i d'algunes incursions més detallades, d'un estudi més extens que apareixerà dintre de poc en una obra colectiva sobre «Església i societat a Espanya durant l'època franquista».

Significació històrica

«...El Concordat no pot ser examinat únicament de manera freda com un conjunt de normes jurídiques. (...) És una obra que cal enfocar i examinar en el seu conjunt i en el seu entorn, és a dir, en la seva situació històrica, amb tot el pes dels seus antecedents, amb totes les seves implicacions i fins amb totes les seves responsabilitats.»

Aquestes afirmacions són de Joaquín Ruiz Giménez, un dels protagonistes de la negociació concordatària. No daten d'avui sinó del 1954. Ens inviten a examinar el Concordat de 1953 de manera històrica.

Aquest significat històric pot trobar-se, almenys de manera parcial, atenent a les dimensions conjunturals d'aquell moment i a les intencions, més o menys explícites, de les dues parts contractants. Podem aproximar-nos-hi a través de la declaració d'intencions fetes per personalitats responsables amb motiu de la seva promulgació. D'aquestes declaracions podem extreure'n les dades següents:

1. A través del Concordat s'aconsegueix, des del punt de vista internacional, «un reconeixement ferm i exprés, per part de la Santa Seu, de la legitimitat i l'estabilitat del Règim espanyol». Són, també, paraules del mateix Ruiz Giménez.

2. Es realitza la consagració bilateral —político-religiosa— del catolicisme com a «pedra bàsica» de la nacionalitat i la política concreta del Nou Estat. Vegeu, per exemple, com és aplicada aquesta «pedra bàsica» a la política d'unitat que de manera característica propugna el Nou Règim: el generalíssim Franco, en el discurs de presentació del Concordat a les Corts, es referia a «la restauració de la unitat catòlica de la Nació, base secular i insubstituïble de la unitat política de les terres i els homes d'Espanya».

3. La «llibertat» de l'Església apareix no com a fruit del reconeixement d'un dret bàsic, sinó com una situació protegida i assegurada amb la força de l'Estat: «En l'etapa històrica que

avui s'inicia amb la ratificació solemne d'aquest Conveni —afirmava el general Franco davant les Corts el 26 d'octubre de 1952— l'Església fruit a Espanya no solament de la llibertat que necessita per als seus fins sagrats, sinó també de l'ajuda necessària per al seu ple desenrotllament.»

4. No és estrany, doncs, que el Concordat fos qualificat pel nunci, l'any 1954, com un «Concordat d'amistat (...) que reforça la bona intel·ligència entre l'Església i l'Estat».

Comparació amb els concordats moderns

Un estudi comparatiu del Concordat posa de manifest que la major part dels seus temes tenen antecedents en altres concordats de l'època moderna. Però el Concordat de 1953 presenta alguns punts excepcionals; apareixen, sobretot, alguns trets i algunes valoracions que atorguen a aquest Text una coloració singular. Pot ser interessant la simple enumeració d'aquells punts que hi presenten una certa excepcionalitat:

- la confessionalitat catòlica de la nació i de l'Estat, reconeguda i garantida concordatàriament;

- el reconeixement explícit del caràcter de «societat perfecta» que l'Estat atorga a l'Església catòlica;

- la valoració concordatària del Dret Canònic;

- les oracions diàries (i no només setmanals) «per Espanya i pel cap de l'Estat»;

- les motivacions i les característiques de la dotació econòmica que l'Església rep de l'Estat;

- la protecció judicial a clergues i religiosos;

- la garantia d'un cert «dret d'asil»;

- el referendament d'una legislació civil sobre el matrimoni, segons la qual el matrimoni civil és només subsidiari: es tracta de bastant més que d'un simple reconeixement civil del matrimoni canònic;

- el reconeixement de la jurisdicció judicial eclesiàstica;
- l'amplitud que es concedeix a l'acció de l'Església en el camp de l'ensenyament. No solament es reconeixen els drets de l'Església a crear les seves pròpies escoles, sinó que se li concedeix l'exercici de l'ensenyament religiós i d'un determinat control de l'ensenyament a tots els centres públics i privats;
- l'àmplia concessió de l'auxili del «braç secular», segons els termes de l'article 3 del Concordat de 1851.

Indicadors d'ordre ideològic i eclesiològic

Pel que fa als factors ideològics que defineixen el pensament eclesiològic que impregna i determina el Concordat de 1953 ens limitarem a l'enumeració i glossa breu d'uns quants indicadors fonamentals, no sense notar que el seu estudi ulterior fóra d'un gran interès. Els reduïrem als sis següents.

1. *Relacions de «tesi» entre Església i Estat.* Des de la perspectiva del Dret Públic eclesiàstic, segons la interpretació que en aquella època es considerava vàlida, el **Concordat de 1953** és —en paraules d'Alberto Martín Artajo— «la sistematització jurídica d'un règim gairebé ideal de relacions entre l'Església i l'Estat». És, doncs, un Concordat de tesi, perquè realitza la tesi de l'harmonia entre l'Estat i l'Església, societats perfectes i sobiranes del bé comú dintre de la nació.

2. *L'Església, societat perfecta.* Aquest concepte d'abast jurídic, que és aplicat a l'Església, la configura —amb paraules del jurista Pérez Mier— com la societat que «té un fi, suprem en el seu ordre, i que no està ordenada a una altra societat com la part al tot, ni hi està tampoc subordinada com a mitjà o instrument per al fi d'una altra societat superior. La societat perfecta requereix un fi complet i suprem en el seu ordre: complet per a no formar part d'un altre, suprem per a no servir de mitjà al fi d'una altra societat superior; ha de tenir, doncs, en ella mateixa,

tots els mitjans necessaris per a la consecució del seu fi propi; és per això una societat independent i sobirana.

Deixant de banda les notables ambigüitats que conté, i per molt comprensible que sigui des de la perspectiva eclesiològica d'abans del Concili, l'aplicació a l'Església d'aquest concepte de «societat perfecta», com que li atorga un tractament jurídic de dret públic similar al que rep la societat civil organitzada políticament, entra en conflicte evident amb els plantejaments propis d'una societat secularitzada i amb la legítima secularitat contemporània. D'aquí les reserves dels Estats moderns davant la consideració de l'Església com a societat perfecta. En tenim una prova en el fet que l'afirmació explícita de l'Església com a tal societat perfecta no apareix en cap dels Concordats de l'era moderna anteriors al de 1953.

3. *La valoració concordada del Dret Canònic.* En alguns articles del Concordat es dona per suposat que són adoptades amb força de llei civil algunes disposicions de la legislació de l'Església codificada en el Dret Canònic.

D'aquesta manera, la llei de l'Església (encara que només sigui de manera parcial) passa a integrar l'organització política fonamental de l'Estat. La qual cosa comporta, al mateix temps, un poder legislatiu de l'Església sobre els ciutadans espanyols pel simple fet de ser espanyols, ja que l'Estat espanyol accepta la legislació del Dret Canònic.

4. *La «potestat indirecta» de l'Església.* El reconeixement de la sobirania pròpia de l'Estat al costat del reconeixement de la sobirania pròpia de l'Església en el seu àmbit —expressades totes dues en termes de Dret públic— planteja algunes qüestions sobre la relació entre totes dues sobiranies. L'eclesiologia posterior a l'època de la Cristiandat medieval va inventar la figura de la «potestat indirecta». Segons ella, s'estableix una coordinació subordinada entre Església i Estat. Segons el mateix Pérez Mier, aquesta relació consisteix en la «subordinació dels fins temporals als espirituals i de l'Estat a l'Església no pas en les matèries purament temporals sinó en aquelles altres que —per bé que

temporals en elles mateixes— comporten una relació objectiva al fi sobrenatural».

5. *El concepte d'«Estat catòlic».* El concepte d'Estat catòlic, segons el pensament de Pius XIè, «vol dir indubtablement que l'Estat no vol admetre res, tant en l'ordre de les idees i de les doctrines com en el de l'acció pràctica, que no s'acomodi a la doctrina i a la pràctica de l'Església catòlica, sense la qual l'Estat catòlic no existiria ni podria existir». Així ho explica Isidoro Martín Martínez. I comenta: «Quan es parla d'Estat catòlic o d'Estat confessionalment catòlic, cal entendre que l'Estat no es limita a proclamar a les seves lleis constitucionals i de manera més o menys solemne que atorga a la religió catòlica una consideració especial en l'ordenament jurídic, sinó que l'activitat legislativa i la pràctica del govern de l'Estat ha d'inspirar-se en la doctrina catòlica.»

6. *L'Estat catòlic té uns deures determinats respecte a la Religió.* Els escrits i les conferències del cardenal Ottaviani, prosecretari del Sant Ofici, van donar-hi un desenrotllament rellevant. Sobre aquèst tema va pronunciar una conferència el dia 12 de març de 1953 al Pontificio Ateneo Lateranense en la qual va afirmar, entre altres coses: «És notori que alguns països de majoria catòlica absoluta proclamen en les seves Constitucions que la religió catòlica és la religió de l'Estat. A manera d'exemple citarem el cas més típic, que és el d'Espanya.» I després d'haver citat la disposició del «Fuero de los españoles» que s'hi refereix, continua: «Si hi ha una veritat certa i indiscutible entre els principis generals del Dret públic eclesiàstic és la que afirma el deure dels governants d'un Estat compost en la seva quasi totalitat per catòlics i que de manera conseqüent i coherent és governat per catòlics, d'informar la legislació en sentit catòlic. La qual cosa implica tres conseqüències immediates: a) la professió pública i no solament privada de la religió del poble; b) la inspiració cristiana de la legislació, i c) la defensa del patrimoni religiós del poble contra qualsevol atac de qui volgués arrancar-li el tresor de la seva fe i la seva pau religiosa.

De l'entusiasme a la crisi

L'aplaudiment gairebé unànim dels medis oficials polítics i eclesiàstics de l'època i el conformisme de la major part de catòlics del país no ofereixen una garantia suficient per a poder-ne concloure que la firma del Concordat va constituir un fet evidentment plausible.

Alguns medis catòlics estrangers van expressar, aleshores, algunes murmuracions prou argumentades que van trobar ben poc ressò en la classe catòlica del país. Però va haver-hi també una reacció de profunda protesta —obligatòriament reprimida, és clar— en aquelles capes del país que el van interpretar com una nova confirmació d'una Església junyida al carro dels vencedors o com un desconeixement manifest de la llibertat religiosa dels ciutadans.

Ben aviat van aparèixer els senyals d'alarma, per la incidència del Concordat en els camps de l'ensenyament, del matrimoni i de les obligades manifestacions de religiositat dintre les institucions públiques (exèrcit, presons, hospitals, mitjans de comunicació social, etc.). L'aparició d'aquests senyals va contribuir a fer més fondes les esclotxes de la plausibilitat àdhuc en sectors en els quals havia predominat un inicial conformisme.

D'altra banda, no va trigar gaire a manifestar-se que la lectura del Concordat que feien la jerarquia de l'Església i les autoritats de l'Estat no era pas coincident. Van fer la seva aparició uns certs reflexos condicionats: un cert clericalisme per part de l'Església; un cert regalisme per part de l'Estat, per dir-ho amb paraules entenedores.

Així el concepte de «societat perfecta» aplicat a l'Església i la seva «potestat indirecta» sobre afers temporals per raons religioses i morals servien per a argumentar i fer suport a unes posicions de l'Església més autònomes del que de fet admetia l'Estat, sobretot en el terreny de les associacions apostòliques.

D'altra banda, el tarannà totalitari de l'Estat i la seva missió d'instància protectora de l'Església («el braç secular») nodria en els governants uns certs aires regalistes que no toleraven que

l'Església arribés a prendre's seriosament les llibertats que el mateix text concordat li reconeixia.

Arran del concili Vaticà II creix, per part de l'Església, una consciència menys vinculada al poder i més lliure per a procedir a la crítica dels poders imperants i per a acceptar el pluralisme polític dels seus fidels. Aleshores s'aguditza l'afany regalista de l'Estat.

En aquesta circumstància, l'actitud del govern es va veure reforçada amb la lectura del Concordat, i en general de les relacions entre l'Església i l'Estat, que va començar a fer un grup «opusdeista» integrat en l'Administració. Les claus de la nova lectura van ser: «espiritualitzar» al màxim la missió de l'Església (amb la qual cosa quedava desqualificada qualsevol valoració profètica de les realitats temporals i de les realitzacions o abstencions dels poders públics) i «absolutitzar», també al màxim, les atribucions de l'Estat sobirà. Sobre aquestes claus, l'any 1971 el govern pretenia fixar els criteris per a la revisió del Concordat.

Així, doncs, la crisi del Concordat té el seu origen en diversos factors: el seu mateix contorn sòcio-històric; l'estructuració jurídica d'unes situacions que desconeixen, entre altres drets, la llibertat religiosa; la diversitat de lectures del mateix instrument concordat per part de l'Església, de l'Estat i de grups vinculats amb el poder. Però el factor primordial de la crisi cal cercar-lo en la consciència eclesial que el Concili va començar a revelar i que coincideix amb l'eclosió d'una nova consciència política en amplis sectors de cristians de l'Església espanyola.

L'autocomprensió que l'Església va fer de si mateixa arran del Concili va posar en relleu tant la dimensió associativa de l'Església (des d'una adhesió més lliure i personal dels creients) com el marc de la llibertat religiosa a l'interior del qual ha de configurar-se aquell nivell associatiu. Al mateix temps, la conjuntura del país, tan discriminatòria per als sectors menys afavorits, va aguditjar en molts cristians un desig de ruptura de les relacions concordatàries i va fomentar la presència de posicions coherents amb una certa «contestació» del Concordat vigent.

Però la posició més radical va cedir terreny, aparentment almenys, en tolerar, per raons conjunturals, el «statu quo» concordatari quan aquest instrument jurídic permetia un determinat espai de llibertat que es posava al servei no només de l'Església sinó dels sectors de la societat més marginats jurídicament, socialment i políticament.

Per això, més que no pas de cedir terreny per part de les opcions anticoncordatàries, fóra més just parlar d'una actitud estratègica, una mica contradictòria si es vol, contradicció que es justifica pel *parti pris* a favor dels drets del poble.

La crisi és innegable. Però les actituds que provoca no són homogènies: ni en la base cristiana ni en la jerarquia, ni en els ciutadans ni en els governants. La salut de la societat demana, tanmateix, una lògica coherent amb les exigències que aquesta crisi revela.

Algunes perspectives

Quines conclusions podem apuntar després del que hem anat dient fins ara? Limitem-nos, amb vista al futur, a les cinc que segueixen.

1. *El Concordat de 1953 ha suscitat un cert nombre de lectures diferents.* Entre elles aquestes: la *imperialista* (que ha posat en relleu l'ingredient catòlic de l'edifici imperial que es va voler reconstruir), la *regalista* (que ha volgut subordinar l'Església a l'Estat i instrumentalitzar-la al servei dels seus objectius), la *teocràtica* (que ha cercat l'auxili del braç secular per a l'autoconservació o exaltació de l'Església), l'*espiritualista* (que ha buidat de possibilitats la impostació de la fe sobre la defensa dels drets humans conculcats i sobre la denúncia de les injustícies dels oprimits), la *contestatària* (que ha denunciat les contradiccions d'un instrument jurídic inacceptable per una consciència cristiana o per una consciència política), la *conjunturalment*

utilitària (que, a desgrat de les motivacions contestatàries, ha admès els espais de llibertat que el Concordat atorgava per tal de fer-los extensius als ciutadans, privats d'un estatut normal de drets i llibertats).

2. Quan un Estat reconeix i garanteix *la llibertat religiosa* dels ciutadans i quan l'Església reconeix i respecta *la llibertat política* dels seus fidels, les relacions dels creients amb el poder públic, a nivell individual i associat, han de trobar la seva expressió jurídica en formulacions paral·leles a l'estatut dels drets que pertanyen a tots els ciutadans i a l'estatut associatiu que regula associacions anàlogues.

3. Posat que *la dimensió institucional de l'Església està al servei del Poble de Déu*, la possible expressió jurídica dels factors i de les entitats institucionals de l'Església ha de trobar el seu carril autèntic dintre el signe associatiu de l'experiència eclesial i en el marc dels condicionaments jurídics que regulen la vida de les institucions orientades a la vivència associativa dels seus membres.

4. De la mateixa manera que els drets humans i les llibertats polítiques necessiten, a part de les garanties constitucionals que els ha d'oferir un Estat, *el recolzament d'una instància suprastatal* per tal que els valors fonamentals de la persona no siguin sacrificats a unes hipotètiques raons d'Estat, així també el marc de la llibertat religiosa i dels drets associatius i institucionals que en deriven ha de trobar una garantia suprastatal, a més de les garanties constitucionals. En el cas de l'Església, i mentre estem a l'expectativa de solucions internacionals tal vegada més adequades, el Vaticà o la Santa Seu poden complir, de moment, aquest paper de recolzament d'unes garanties suprastatals.

5. En la hipòtesi d'una nova solució concordatària o d'una solució de convenis parcials, caldria que quedés explícitament afirmada i garantida, dintre un termini relativament breu, la tendència envers *un estatut associatiu anàleg al de les altres confessions religioses*.

Josep Bigordà

RELACIONS ESGLÉSIA-ESTAT

1975-76

Cada dia llegim a la premsa notícies relacionades amb diversos aspectes de les relacions entre l'Església i l'Estat: nomenament de bisbes, ensenyament religiós, etc. Però aquesta informació demana una tria de les qüestions de fons.

El treball que presentem pretén fer una valoració rigorosa de la situació d'aquestes relacions —a partir d'un estudi sistemàtic de diversos diaris i revistes del període que va del juny de 1975 al juny de 1976, i que ometem per la seva extensió i minuciositat— i dibuixar unes pistes de futur.

Un canvi en els plantejaments de fons?

Els darrers anys la reflexió creient sobre l'Església i la seva missió en el món ha evolucionat notablement i ha sorprès molts dels nostres homes públics, d'alguns dels quals depenia la política de l'Estat respecte a la Santa Seu. Partint de concepcions pre-conciliars —i no donem un sentit pejoratiu al terme—, des de l'Estat se centrava la qüestió bàsica de les relacions en la «correcta distinció i l'aclariment de camps d'acció d'ambdues potestats».¹

Els canvis introduïts per la perspectiva del Vaticà II plantejaren un problema de fons: l'Església ha revisat i reformulat la imatge de si mateixa² i replanteja les seves relacions amb el món des d'una perspectiva profètica.³ No es tracta ja de «dis-

1. Aquest enfocament es troba a: Alfredo LÓPEZ, ex-president de l'A. C. *La Iglesia desde el Estado*, Ed. Nacional, Madrid 1972.

2. Y. CONGAR, «Papel de la Iglesia en el mundo de hoy» a *«La Iglesia en el mundo de hoy»*, Ed. Taurus, Madrid 1970, pp. 381-388.

3. JUBANY, *La función profética de la Iglesia y los concordatos*, a «Ecclesia» núm. 1.573, gener 1973.

tingir matèries», sinó de crear relacions.⁴ Així, amb aquests plantejaments, l'Església analitza críticament els vincles que l'han unit amb el règim sorgit de la guerra civil.⁵

Mentre a l'Església es produïen aquests canvis —i no eren canvis de plantejament vinguts del Vaticà—, l'Estat continuava amb una visió de l'Església des d'una eclesiologia de «*distinción de planos*» i una fraseologia de nova cristiandad.

Amb plantejaments tan divergents, les topades i les tensions eren inevitables.

Amb la monarquia i la creació d'un nou gabinet de Govern sembla que es denota algun canvi. Passats els moments de forta tensió que es produïren entre el final de setembre i l'octubre, arran de les penes de mort durament condemnades per Pau VI, les conversacions concordatàries es reactivaren. Les declaracions dels ministres Fraga i Areilza agafen un to més liberal. L'allusió a l'Església en el primer missatge de la Corona ja tenia aquest nou aire a què no estàvem habituats i situava la problemàtica en l'estricta terreny de la llibertat religiosa.

Malgrat tot, s'han continuat produint incidents. És més, es pretén encara «*acotar campos*» a l'acció de l'Església i de l'Estat. «*Hay cosas —deia M. Fraga— que nada tienen que ver con lo espiritual.*» Arran de l'afirmació d'Areilza: «*un estado libre, con una Iglesia libre*», comenta M. de Unciti: «*La fórmula liberal puede demostrarse válida para una paz exterior entre la Iglesia y los poderes públicos, a precio, sin embargo, de rebajar el compromiso profético del evangelio.*»⁶

D'altra banda, la vida de l'Església a Espanya va fent el seu curs. Hi ha en el seu interior un ampli sector amb la ferma voluntat d'apropar-se al poble i viure amb ell. Fa la impressió que avui comença a ser menys important la qüestió de les relacions Església-Estat que la de les relacions Església-Poble. Aquest

4. J. M. SETIÉN, *Eclesiología subyacente a la teoría concordataria*, a *Concordato y sociedad pluralista*, Ed. Sígueme, Salamanca 1972.

5. J. M. SETIÉN, *Repercusiones del nacionalcatolicismo en la vida de nuestra Iglesia*, a «*Iglesia Viva*», núm. 30 (1970), pp. 485-496.

6. «*Ya*», 17.II.76, p. 21.

procés d'una major identificació amb el poble agreuja els problemes de la relació de l'Església amb l'Estat a alts nivells. I, encara que sembli que s'han establert alguns ponts de cara a la negociació, no és difícil preveure que els problemes no tendiran a disminuir.

Total: han canviat les circumstàncies polítiques i sembla que les conversacions diplomàtiques han sortit del «punt mort» en què es trobaven, però *els problemes de fons continuen allà on eren*. N'és una prova la manera com s'interpreta l'acció de l'Església en la llei de reunió, la qual queda reduïda al culte... Només les paraules del rei apuntaven cap a nous plantejaments, que no han passat, per ara, a res d'operatiu i concret.

Paper de l'Església en l'actual conjuntura política

Una de les qüestions d'urgència que ens ha d'inquietar, als creients, és la del rol de la nostra comunitat eclesial en el moment que vivim. El sol fet de plantejar aquesta qüestió ens suggereix alguns problemes d'una certa importància pastoral.

El primer d'aquests problemes consisteix en la *funció del mètode d'anàlisi* quan es tracta d'estudiar la vida de l'Església. Això ens planteja, encara, un altre *assumpte previ*: no podem fer una lectura històrica freda. La nostra mirada va més enllà de la pura anàlisi. Fem, endemés, una lectura creient de la història de l'Església, del seu paper enmig de la societat. Aquest nou factor no treu la serietat ni el rigor a l'anàlisi purament històrica. Nosaltres afirmem que en aquesta història, amb totes les seves ambigüitats, se'ns fa present el misteri de Jesús. Evidentment que la presència de l'Església en la societat ha de ser analitzada amb els mètodes històrics, però el seu resultat no defineix el que és l'Església.

Per la fe afirmem que l'Esperit de Jesús és viu en ella. La paraula definitiva per a judicar la vida de l'Església, la dona l'evangeli. Per això s'ha dit, amb raó, que les anàlisis sociològiques

no poden aplicar-se d'una manera indiscriminada a l'Església, sense tenir en compte la seva pròpia dialèctica, la seva identitat espiritual⁷ Oblidar això significaria no tenir en compte l'ésser més íntim de la comunitat de creients de la qual hem rebut el testimoni de la Resurrecció de Jesús.

Amb aquestes reflexions per endavant hem d'assumir les dades que ens forneixen la realitat històrica i la sociològica.

No fa gaire Areilza distingia entre poder i força. L'Estat és un poder i l'Església, una força. Això ens introdueix de ple en el paper social de l'Església. Vulguem o no, escrivia Casimir Martí, l'Església té un pes polític inevitable «pel sol fet de ser una agrupació de persones en la societat i pel prestigi que conserva en amplis sectors ciutadans».⁸ Actualment s'està treballant en l'anàlisi del rol de l'Església en la nostra societat.⁹

Encara sorgeix un altre problema de la constatació que feia José M. de Areilza: ¿Al servei de qui es posa la «força» que té l'Església? Com utilitzar aquesta força sense caure en el protagonisme polític? Com posar-la al servei del poble, dels pobres, dels marginats, sense exercir una funció legitimadora de corrents de signe contrari als que legitimà en un passat tan proper? Ens fem aquests interrogants a partir d'un fet contundent i incontrovertible: l'Església té un pes polític en la societat.

7. A. SERRAMONA, *Sobre el pluralisme eclesial*, encara, a «Foc Nou», maig 1976, p. 45.

8. *L'Església a Catalunya en el canvi de la societat*, a «Quaderns de Pastoral», núm. 40, febrer 1976, p. 45.

9. Altres punts de referència: Juan J. RUIZ-RICO, «Las demandas de la Iglesia al sistema político español», a *Cambio social y religión en España*, Ed. Fontanella, Barcelona 1975; ÁLVAREZ BOLADO, *Teología política en España*, a *Dios y la ciudad*, Ed. Cristiandad, Madrid 1975; Guy HERMET, *Reflexiones sobre las funciones políticas del catolicismo en los regímenes autoritarios*, a «Sistema», núm. 4, gener 1974, pp. 23-24; A. C. COMÍN, *La fe en la tierra*, Ed. Desclée de Brouwer, Bilbao 1975; J. I. GONZÁLEZ FAUS, *El pluralisme polític dels cristians*, a «Foc Nou», maig 1976, pp. 15-17.

Autonomia del camp temporal i incidència de la fe en la vida sòcio-política

Hem pogut seguir obertament a través dels mitjans de comunicació social allò que fa poc només s'insinuava sobre la relació entre marxisme i cristianisme.

No és un problema nou entre nosaltres. El catolicisme espanyol no va saber dibuixar en el seu moment una actitud crítica i de comprensió dels nous corrents com el liberalisme i el socialisme. Avui tornem a tenir sobre la taula la qüestió del compromís i la militància en organitzacions o partits que s'autodefineixen com marxistes.

Recentment, els bisbes espanyols han tornat a ocupar-se de la qüestió. Per la seva banda els cristians que han fet opcions marxistes, amb una variada gamma de posicions, han començat a declarar davant l'opinió pública que viuen les dues opcions i que no les consideren incompatibles.

Els antecedents més immediats de l'opció marxista dels cristians, cal situar-los al decenni que va dels anys quaranta als cinquanta. S. Vilar ha recollit el testimoni de militants que van passar per aquesta opció i que tingueren un difícil camí de fe.¹⁰ És interessant recollir alguns d'aquests testimonis:

«És una ruptura [amb l'Església] per raons de classe. És el fet d'identificar tota l'estructura eclesial amb l'estructura capitalista, que és la que intento combatre. (...) El fet de pertànyer a l'Església et situa al costat dels qui són els teus enemics polítics. Això és el que t'obliga a dir prou. (...) El que no m'agradaria deixar establert és que la meua postura sigui definitiva. Vull dir que és una ruptura circumstancial, motivada per una situació d'estructura» (J. Ventura).¹¹ Víctor Martínez Conde, ex-vocal nacional de l'HOAC, es definirà com «un home d'extracció catòlica i d'influència socialista».¹² El F.L.P. (Frente de Liberación Nacional, «felipe») pretenia «la revolució socialista partint del catolicisme».¹³

10. S. VILAR, *Protagonistas de la España democrática. La oposición a la Dictadura 1939-1969*, Librería Española, París 1968.

11. *Id.*, pp. 320-322.

12. *Id.*, p. 176.

13. *Id.*, p. 153.

Vilar comenta que a Espanya es dona ja «un respecte entre creients i no creients»,¹⁴ i comenta que si l'esquerranisme amb què es manifesten els seus entrevistats resulta pràctic a l'hora de la veritat, a Espanya li espera «un esdevenidor socialista: un socialisme econòmic en general i un humanisme socialista d'una tonalitat on s'apleguen elements cristians i marxistes».¹⁵ Amb tot, el mateix autor ha fet notar que en aquest tema hi ha una certa ambigüitat.¹⁶

El debat entorn a «Cristians pel Socialisme» (CPS) s'ha arribat a plantejar actualment a nivell episcopal.¹⁷ Preocupa la militància dels cristians en organitzacions marxistes. Si haguéssim d'assenyalar algun document episcopal d'importància, faríem esment del document de treball dels bisbes de la Conferència episcopal Catalana de l'any 1974, *Misteri Pasqual i acció alliberadora*. Explícitament s'hi fa alhora un rebuig del capitalisme i una crítica de l'acceptació del marxisme i de la vinculació amb organitzacions marxistes, per acabar parlant de la possibilitat d'un socialisme respectuós dels drets humans com a compatible amb l'opció de fe.

No calia que Pau VI en parlés poc abans de les eleccions italianes perquè aquest problema existís entre nosaltres. Ara el fenomen ha agafat major amplitud. És un fet significatiu amb uns antecedents històrics remots i uns altres de més propers. Davant d'això val la pena estalviar la condemna i la presa de posició precipitada dels responsables de l'Església. És una qüestió força enrevessada que demana més atenció i prudència. En aquesta línia cal elogiar la presa de posició de la Vicaria de la Zona Pastoral de Barcelona-Sud (febrer de 1976).¹⁸

14. *Id.*, p. 192.

15. *Id.*, p. 25.

16. *Id.*, p. 155.

17. Sobre C.P.S.: R. MATE, *El desafío socialista*, Ed. Sígueme, Salamanca 1975; «Iglesia Viva», núms. 52-53, 1974, *Los cristianos frente al socialismo*. Per a una visió de C.P.S.: J. I. GONZÁLEZ FAUS, «Carta a los cristianos por el socialismo», recollida en el seu llibre *La teología de cada día*, Ed. Sígueme, Salamanca 1976, pp. 358-372; J. M. GONZÁLEZ RUIZ, interviu a diversos escriptors d'«El Ciervo», XXIV (1975) p. 25.

18. «Quaderns de Pastoral», núm. 41, abril 1976.

Els problemes pràctics derivats d'aquesta militància tampoc no poden ser menystinguts i requereixen un tractament teòric adequat. Hom reconeix sovint una certa ambigüitat en alguns plantejaments d'aquest problema. D'altra banda tampoc no és acceptable la ingenuïtat política a l'hora d'analitzar les declaracions i manifestacions dels partits i les organitzacions marxistes entorn de la militància de cristians en el seu interior. La cura amb què hom llegeix aquestes declaracions no és fruit de prejudicis ni de dogmatismes. Cal valorar-les sabent que són fruit d'anàlisis tàctiques i estratègiques determinades. S'ha parlat, per exemple des del P.T.E. (Partit del Treball d'Espanya), de «la prostració de l'Església jeràrquica espanyola davant el règim de Franco» i de la «seva evolució galopant» i s'ha convidat «les masses dels creients catòlics» a «alçar la veu, perquè ells són part fonamental del poble espanyol, i a exigir a la jerarquia eclesiàstica que deixi de prestar el seu suport a un règim dictatorial que trepitja els seus drets; a integrar-se decididament en les organitzacions de masses obreres i populars, en el moviment antifeixista. Les masses creients necessiten també les llibertats democràtiques; conquerir-les és una necessitat per a tot el poble.» Aquesta era l'anàlisi que es feia a propòsit de la suspensió de l'Assemblea Cristiana de Vallecas, a Madrid.¹⁹ Pel seu cantó, el P.C.E. publicà, pel febrer de 1976, una declaració del Comitè Executiu del Partit sobre la «Militancia de cristianos en el Partido».²⁰

A la llum d'aquestes declaracions podem veure la importància de les qüestions que ens plantejàvem entorn del paper de l'Església en la societat. ¿És que la comunitat dels creients en Jesucrist són «les masses de creients»? ¿És que com a creients han d'actuar en la vida política? ¿On queda situada l'autonomia del temporal?

Aquesta qüestió ens porta de ple cap a un altre problema debatut, també, a la premsa aquests darrers mesos: la possibilitat d'un partit confessional. La qüestió de la confessionalitat ha es-

19. A «El Correo del Pueblo», portaveu central del P.T.E.I., núm. 1 (9.IV.76), p. 5.

20. «Mundo Obrero», XLV, núm. 6 (10.3.76), p. 5.

tat el cavall de batalla més seriós de la nostra història recent fins a la guerra civil. Vet aquí l'experiència dels sindicalismes catòlics escindits i enemistats tot al llarg de la seva existència i el fracàs de l'organització política confessional a Espanya. Avui les coses semblen haver canviat una mica: es parla ja de «cripto-confessionalisme»...²¹

En definitiva, la qüestió debatuda és la del pluralisme de les opcions polítiques dels cristians, de l'autonomia de la fe i les realitats temporals.²² Què es vol dir quan es parla de «legítim» pluralisme? Quins supòsits doctrinals i polítics hi ha darrera aquests qualificatius?

La qüestió de l'ensenyament ha sortit, també, a la llum pública, a partir de les «alternatives» de diversos Col·legis de Llicenciats i de l'Escola d'Estiu, de Barcelona. No és cap exageració afirmar que la qüestió de l'ensenyament s'ha disparat en el nostre país. Resorgeix, amb força, l'antiga polèmica entre l'escola neutra i la confessional, la privada i la pública. Davant certs plantejaments hom treu la impressió que torna als temps de les campanyes contra l'«escola moderna» i de l'«ensenyament emancipat de la tirania de l'Església».²³ S'ha fet ben poc per situar la qüestió en camins millors. Es perfilen nous enfocaments, però encara es nota una absència de plantejaments de fons i els que s'han fet no han estat suficientment valorats.²⁴

Hom té la impressió, en acabar aquestes ratlles, d'haver suscitat moltes qüestions però pocs camins de solució. De fet, es tractava només de centrar les qüestions que durant aquest període (1975-1976) s'han debatut públicament respecte a les relacions Església-Estat i les relacions Església-societat espanyola.

Salvador Carrasco

21. «Ya» (15.2.76), p. 23. Es tracta d'un article de M. de Unciti.

22. «Fou Nou», núm. 25, maig 1976, pp. 12-21.

23. Prefaci de l'obra de Ferrer i Guàrdia, *La Escuela Moderna*, Ed. Estudios, València (sense data).

24. En aquest darrer cas es troba el llibre de J. M. TOTOSAUS, *Església i món escolar*, Ed. Saurí, Montserrat, 1973. Cal esmentar, també, un article d'Olegario GONZÁLEZ DE CARDENAL, *La otra alternativa de la enseñanza*, a «Vida Nueva», núm. 1.036 (26.6.76), pp. 23-30.

JESUCRIST A LA CATEQUESI

El Secretariat Interdiocesà de Catequesi ha emprès la tasca de revisió dels seus materials catequètics de cara als infants. És a l'interior d'aquest treball que s'inscriu l'estudi de Jesús Huguet, el qual posa en relleu els encerts però també els buits que ara es volen corregir: la dimensió comunitària i social, partir de la vida per ella mateixa i una presentació més viva i més rica de Jesucrist.

La present reflexió està feta a partir dels catecismes publicats pel Secretariat Interdiocesà de Catequesi. I encara no ben bé de tots. De fet, se circumscriu a l'anàlisi dels tres catecismes destinats als infants de 7-10 anys: *Caminem amb Jesús cap a la casa del Pare, Som a la casa del Senyor, Hem vist el Senyor*.

1. En primer lloc, cal reconèixer que els catecismes són *cris-tocèntrics*. Aquest principi, que ja en el temps de la seva elaboració ocupava un lloc preminent en els elencs de *lleis de la catequesi*, va ser assumit amb tot el rigor en la confecció dels nostres catecismes. En efecte, Jesús és en tot moment el qui ens dóna a conèixer el Pare, el qui ens mostra el camí de la vida —o millor, és el camí—, el qui protagonitza els sagraments. Tot i admetent que, almenys en alguns temes, d'aquest cristocentrisme, se'n podria treure més suc.

2. *La figura que ens ofereixen de Jesús* és l'ortodoxa, la del Jesús del *kerigma*, amb incorporacions d'una teologia renovada (p. e. *Som...*, 21, sobre la resurrecció). Si bé, de vegades, es nota la incapacitat de desfer-se de les fórmules fetes (p. e. a *Caminem...*, 18, les fórmules sobre la redempció amb reminiscències expiatòries).

Però cal admetre també que en general fa la impressió d'un Jesús una mica «sapigut», d'un Jesús sense sorpreses, sense no-*vetat*. Una figura de Jesús (pot servir d'excusa l'estructura de mini-temes) una mica vaga, amb trets formals i esvaïts, sense

aquella força, vivesa i concreció d'un personatge de carn i ossos. Un Jesús en qui sembla que hem projectat senzillament —buscant-ne, això sí, la justificació en els textos evangèlics— aquelles coses bones que ens sabem, o ens creiem saber, de Déu. Això no deixa de ser en detriment d'aquella palpitació humana personal que hauria de tenir sempre la figura de Jesús.

El Jesucrist dels nostres catecismes és, en general, un Jesucrist molt individual, amb el qual ens hem d'entendre cada u, que ens parla a cadascú, encara que de vegades ens parli dels altres. Un Jesucrist piadós, de contorns suaus —una mica de color de rosa—, sense conflictivitats, estridències ni tensions. Que correspon, per altra banda, a la figura d'un nen ideal, «maco» i polit, una mica burgès, que en diríem ara. Això fa que, sense deixar de ser una figura digna, a la llarga et fa la impressió d'una figura una mica tova, poc seriosa, poc viril, de l'home bo, que tot ho fa bé i vol que els infants siguin bons minyons. No hi manquen certament les exigències interpersonals, de cara als altres, però n'és totalment absent la dimensió social, alliberadora de la fe. A més a més, els exemples adduïts de relacions interpersonals són ordinàriament de caire benèfic. No és estrany, puix pel nostre sòl no havien bufat encara els aires de la teologia política, de la catequesi alliberadora. Certament, caldria estudiar fins a quin punt l'infant és capaç de viure la dimensió comunitària i social. Però sembla que unes dimensions tan fonamentals de la fe cristiana d'alguna manera hi haurien de ser presents. I encara que l'enfocament hagués de ser bàsicament personal, les dimensions comunitària i social podrien traslluir-s'hi de diverses maneres (p. e. a *Caminem...*, 12, es trasllueix, excepcionalment, a l'oració).

Dues paraules sobre la divinitat de Jesús. Els catecismes, creiem que amb encert, a fi de remarcar el caràcter personal de Jesús i la seva distinció de Déu-Pare, no corren a explicitar la divinitat de Jesús en el marc intricat de la teologia trinitària. Sense entelar-la mai, sinó suposant-la, s'accontenten ordinàriament de presentar Jesús com el gran amic de Déu, el Mestre bo (*Som...*, 2), accentuant la seva intimitat amb Déu. Si bé no defugen tampoc, quan s'escau, de presentar-lo obertament com

el Fill de Déu (p. e., *Hem vist...*, 14 i 15). No creiem que d'aquest procediment pedagògic, se'n ressenti en cap moment la fe de l'Església.

3. Un capítol a part mereix *l'estructura dels nostres catecismes*, tant pel que fa referència a l'ordre del temari com a l'estructura de cada tema. Aquest punt, el considerem primordial de cara a una possible renovació de materials.

L'ordre bàsic dels temaris és el sistemàtic, conjugant amb el del temps litúrgic i el de la història de salvació (aquest sobretot a *Hem vist el Senyor*). És que els nostres catecismes s'incorporen al moviment catequètic cap a la segona meitat dels anys seixanta, amb la catequesi existencial o antropològica no presa encara prou seriosament. Una catequesi que parteix fins a cert punt de l'experiència, però que no ha arribat a fer de l'experiència el seu objecte.

El model catequètic emprat és, en paraules del Document de Mallorca, el d'una catequesi estructurada en un triple temps: partir de la vida, remuntar-se al missatge, retornar a la vida. En efecte, els temes parteixen gairebé sempre d'una experiència del nen, però aquesta experiència no es pren per l'interès que pugui tenir en si mateixa, sinó que —llevat de casos comptats— es fa servir només, per via d'analogia, de mitjà per a una millor comprensió del missatge. Una experiència, per tant, no tal com és en si, en la seva dinàmica interna, sinó agafada a pessics, segons els interessos del missatge.

L'experiència de la qual es parteix és, per altra banda, la d'un nen tipus, la d'un nen ideal, molt poc en correspondència amb la realitat de molts ambients. Fins a quin punt no podem deixar de preguntar-nos, aquesta experiència cànida, una mica emmelada, no xocarà amb l'experiència crua de molts infants i no desvirtuarà la nostra mateixa catequesi a mida que els nois es facin grans i s'enfrontin amb la duresa de la vida?

Al final de cada tema es fa generalment el retorn a la vida, però es fa o bé en termes moralitzants o bé, més sovint, a nivell de simple assertió enunciativa: «això s'esdevé quan...» (p. e. *Caminem...*, 20 i *Hem vist...*, 13. Pot ser representativa la con-

clusió de *Caminem...*, 12: «Si volem ser amics de Jesús hem d'estimar els altres. Sempre que fem una cosa per estimar els altres, som amics de Jesús»), que no arriba a sostreure les veritats de salvació d'un pla teòric o abstracte, purament enunciatiu.

En resum, creiem que d'aquesta estructuració sistemàtica i esmicolada, en surten malparats tant l'infant en la seva experiència real com Jesucrist en la seva figura viva i autèntica, que queda com dissecada en uns trets formals. I no és pas que vulguem negar els encerts de molts temes la part expositiva dels quals (sobretot a *Som a la casa del Senyor* i *Hem vist el Senyor*) de vegades és ben reeixida.

4. Potser aquesta estructura es podria encara mantenir els primers cursos. Però creiem que, en línies generals, s'ha d'anar decididament cap a l'objectiu que ens proposava ja el Document de Mallorca: «La catequesi ha d'il·luminar [hauria pogut dir, potser millor, «interpretar»] l'experiència humana perquè sigui viscuda, en relació viva amb Jesucrist, com a experiència cristiana.» En efecte, les realitats cristianes no constitueixen un món a part de la vida dels homes: la revelació és tant revelació de Déu com de l'home i la salvació de Jesucrist és tot justament la salvació de l'home. I és a l'interior de la vida i de la història dels homes que Déu es fa present, actua i continua revelant-se. No es tracta, per tant, de fer el pas de les realitats humanes a unes realitats cristianes, sinó d'aprofundir les realitats humanes tot interpretant-les a la llum del misteri de Crist. Podríem dir que la catequesi no ha de fer sinó ajudar a veure i viure les realitats humanes —amor, sofriment, pau, justícia, matrimoni, educació, progrés, treball, mort, etc.— amb aquella plenitud que se'ns ha revelat en Jesucrist i que se'ns ha fet possible viure gràcies a ell mateix. Les realitats de la fe —la paternitat de Déu, la salvació de Jesucrist, la gràcia de l'Esperit— no són experimentables ni verificables en elles mateixes. L'únic que està al nostre abast —i això és l'experiència cristiana— és l'experiència del sentit i la plenitud d'una vida viscuda sota la llum i la força d'aquestes realitats.

Això suposa començar per respectar i aprofundir al màxim l'ex-

periència real de l'infant en la seva estructura i dinàmica internes, que ha de passar de mitjà a objecte de la catequesi. Cosa que permetria segurament també una presentació més rica i més viva de la figura de Jesucrist. Els temes bàsics de cada curs passarien a ser molt pocs i vindrien determinats per les experiències bàsiques que configuren la vida de l'infant; experiències condicionades no sols per l'edat sinó també per l'ambient social de l'infant. Les guies catequètiques haurien d'oferir, juntament amb una presentació profunda de l'experiència de l'infant i de l'aspecte corresponent del misteri cristià, una multiplicitat i abundància de pistes, orientacions, materials i recursos que permetessin al catequista d'ajudar el grup a fer el seu camí en l'aprofundiment i la interpretació cristiana de la seva experiència. Això no descarta pas —tot al contrari— exposicions, aprofundiments o recapitulacions doctrinals, mentre s'insereixin en el dinamisme vital de la catequesi; mentre responguin d'alguna manera al desig o interès del catequitzand. La vida no està pas renyida amb els coneixements, però convé que aquests neixin i es nodreixin de la vida per a la vida.

5. Aquesta estructuració ajudaria a resoldre a la vegada tres pegues que trobem en els catecismes actuals.

En primer lloc, permetria als infants, terriblement actius, de participar des del primer moment i de reviuire així l'experiència que es tracta d'interpretar cristianament. No com ara, que les activitats es reserven normalment pel final, a guisa d'apèndix.

D'aquesta manera s'evitaria també l'estil de rotlle o sermó que predomina en tots els temes i que els infants suporten cada dia menys.

I, finalment, potser resoldríem en part el problema de la novetat o del progrés en la catequesi. ¿Com fer-ho per evitar que a partir del segon o tercer curs els soni tot a sabut i poder mantenir l'interès dels infants? Sens dubte que l'experiència presa seriosament seria un principi de dosificació i de renovació de la catequesi.

6. S'hauria de procurar —i gairebé diríem que mal senyal si no s'aconsegueix— que en un cert moment sorgís en els nois i les

noies el desig de fer un estudi seriós i penetrant de Jesús. Un bon moment seria l'adolescència, quan el noi és capaç d'interessar-se per la persona de Jesús. Encara que de vegades a aquesta edat prefereix inventar-se el seu Jesús que cenyir-se a un estudi rigorós sobre Jesús. I en realitat creiem que no se'l pot privar de buscar la seva relació personal amb Jesús, la seva manera de comprendre'l i de viure'l, però se li ha de fer entendre també que malament podrà inventar amb fidelitat el seu Jesús si no en té un coneixement objectiu i profund.

Respecte al procés a seguir en aquest estudi sobre la persona de Jesús, pot ser interessant l'observació de l'Informe d'I.C.C.E. sobre l'actitud del jove davant Jesucrist, en constatar la dificultat de molts joves per comprendre i viure la presència actual del Crist:

«En estudiar aquesta situació, constatem que en la catequesi o l'educació de la fe d'aquests joves s'ha seguit un **procés invers** al que creiem que afavoriria l'accés dels joves a la fe: han començat per aprendre coses de Jesús (el Jesús històric). Sobre aquestes coses s'ha fonamentat la seva divinitat. S'ha intentat, després, aproximar-se al misteri pasqual de Crist. I la presència actual de Jesús vivent, operant en la història, en la comunitat, en l'univers, és el greu problema dels joves.

»En aquest punt, tan crucial en el cristianisme, ens permetem d'indicar l'itinerari oposat: la urgència del testimoni de l'Església i la comunitat sobre la presència actuant i celebrada de Jesús entre nosaltres serviria de base a la catequesi del misteri pasqual de Crist en la seva mort i resurrecció.

»A partir d'aquest misteri s'arribaria a la confessió que Jesús és el Senyor, el Fill de Déu; el mateix Jesús del qual tenim dades que fan referència a la seva vida humana en un moment determinat de la història.»

7. Una última reflexió. El nostre objectiu ha de ser, sens dubte, predicar l'evangelí, fer deixebles o seguidors d'aquest Jesucrist que ens obre el camí d'una humanitat nova. Aquest és el nord pastoral que no hem de perdre mai de vista.

Però pot ser que, de vegades, a la pràctica, ens haguem de

quedar amb totes les ganes d'anunciar i fer conèixer Jesucrist, perquè preveiem que el nostre missatge no seria ben rebut i que el nostre zel resultaria contraproductiu. I que l'únic que puguem fer és ajudar els homes a ser més homes. No ens desesperem. Pensem, com hem dit abans, que la salvació de Jesucrist és la salvació de l'home i que la vida cristiana no és sinó aquella dimensió més profunda amb què l'home, per un do de Déu en Jesucrist, pot viure la seva vida. Per tant, ajudar els homes a viure més plenament i autènticament la seva vida, ajudar-los a obrir-se al bé i a la veritat ja és salvació de Jesucrist, encara que no puguem anomenar-la pel seu nom; ja és evangelització, encara que no plena.

I és que, a la pràctica, la descoberta de Jesucrist haurà de ser moltes vegades —i potser cada vegada més— el terme d'un llarg procés de maduració. I no oblidem que el millor camí per dur els homes fins al reconeixement de Jesucrist és el del testimoni d'una vida transformada radicalment per la novetat cristiana.

Jesús Huguet

LA PAGA DEL CLERGAT

I EL SERVEI DE LES COMUNITATS

La qüestió econòmica del clergat va estretament lligada al servei de les comunitats. Per això amb aquest problema se'n plantegen molts altres: el paper del clergat i els seus privilegis, la independència de l'Església respecte de l'Estat, els ministeris, la racionalització de la pastoral i les seves prioritats, la professionalització civil dels capellans, etc.

Tot i que mancaven confirmacions oficials, ja s'havia anat dient que la paga de l'Estat a la clerecia augmentaria substancialment. L'any nou ha vingut amb aquesta rifeta per al clergat parroquial. El present que l'administració fa a la clerecia soferta de les parròquies, no tothom se'l mira sense preocupacions. Alguns sectors —reduïts— de la clerecia i dels laics han fet campanya perquè no s'esdevingués aquest augment, amb l'esperança que les cinc mil pessetes de l'actual subvenció estatal arribarien a ser aviat, amb la inflació, una ridícula. A més, la campanya es proposava que les gestions entre l'administració i la jerarquia eclesiàstica sobre aquesta qüestió tinguessin publicitat. L'augment ha vingut, i els interessats no han estat assabentats de com s'ha fet.

Amb aquesta incrementada aportació econòmica, l'administració haurà reconegut que la norma concordatària continua en vigor mentre no sigui extingida, i haurà volgut donar compliment al compromís de mantenir la paga del clergat a un nivell similar al sou dels mestres. Per la seva part, la jerarquia eclesiàstica, particularment la de les diòcesis amb menors recursos econòmics, haurà respirat, perquè la situació econòmica de gran part del clergat d'aquelles esglésies es trobava sota nivells mínims, i perquè les protestes d'aquest clergat econòmicament deprimat ja es feien sentir amb insistència.

¿Tots tranquils, doncs, o bé, en el cas dels qui propugnaven

el «*ne varietur*», desenganyats? No. La tranquil·litat és precària. L'augment de la paga estatal no és una panacea incondicionada i definitiva: és una dosi d'oxigen que allarga la vigència del sistema per un termini de dos anys, mentre se suposa que es va negociant la qüestió econòmica del clergat i de l'Església, en el marc del replantejament general del Concordat.

Els partidaris de l'abolició de la paga de l'Estat tampoc no tenen motius per a una decepció absoluta. Els dos anys de coll que resten, caldria aprofitar-los per dir-nos les veritats en aquest terreny, i per arribar a solucions satisfactòries a llarg termini: solucions que donessin garanties d'independència de l'Església respecte del poder civil, que alliberessin els sacerdots de l'oprobri d'haver-se de presentar davant la gent —particularment els assalariats més conscients— com a beneficiaris d'una situació privilegiada que gravita sobre l'esquena del poble, i que establissin les bases d'un servei ministerial que, en bona part per motius econòmics, es manté en massa casos amb el nom de servei a la comunitat cristiana, encara que el «servit» resulti en realitat el clergue individual, o el clergat com a estament.

Sobre aquest últim punt, valdria la pena de dir alguna de les veritats que ens hauríem d'anar comunicant, mentre disposem de temps per a donar al ministeri presbiteral un major àmbit de llibertat evangèlica i de funcionalitat davant la comunitat cristiana. Ningú no deixa de reconèixer, ni entre els clergues més necessitats de la paga de l'Estat, que en aquest sentit l'ideal seria que fos la comunitat cristiana la que sostingués econòmicament els seus propis serveis. Resulta clar que, amb aquest plantejament, la comunitat cristiana adquiriria lògicament més possibilitats reals de fer valer el dret que li correspon a uns serveis ministerials que no es limitin a ser rituals i burocràtics. I que, previsiblement, la possibilitat de fer valer aquest dret engendraria tensions intraeclesials: el clergat com a estament tindria tendència a reaccionar defensant les posicions ja adquirides de preponderància. La caixa de compensació, administrada exclusivament pel clergat o per personal addicte, podria ser una resposta aparentment comunitària que podria resguardar el clergat de les exigències del poble fidel.

Però la realitat és que les comunitats cristianes, globalment, no es troben en disposició de finançar en l'actualitat tot l'estament clerical i tota la burocràcia eclesiàstica muntada bàsicament sobre el clergat. I així, el plantejament del sosteniment intraeclesial dels clergues queda ajornat «*sine die*», amb vagues lamentacions sobre la manca de consciència econòmica dels fidels.

Tal vegada, per a facilitar l'arribada de l'autofinançació intraeclesial, hauriem de fixar l'atenció no sols en la insuficiència dels recursos econòmics provinents dels fidels, sinó també en un possible reajustament dels serveis ministerials oferts, i de les condicions en les quals el clergat presta els esmentats serveis.

Reajustar serveis. Entre nosaltres, ja hi ha qui subratlla la urgència de sotmetre les activitats clericals a una certa racionalització del temps esmerçat en cadascuna d'elles, i de prioritats. Així es podria arribar a establir com una mena de «plantilla» de personal, s'aprofitarien forces i s'aconseguiria un rendiment superior. Des del punt de vista econòmic aquest reajustament reduiria els costos globals i faria possible de presentar als fidels uns pressupostos raonats de despeses.

Quant a les condicions en les quals són prestats els serveis clericals, és evident que la professionalització civil d'una part del clergat augmentaria les possibilitats de sostenir un nombre determinat de clergues (o de laics) per a dedicar-se a ple temps al servei de la comunitat.

¿Hi estaria disposat, l'actual estament clerical, a fer aquests replantejaments? ¿S'hauria d'esperar, per a fer-los, l'arribada al poder d'un govern de signe laïcista, amb les reaccions emocionals previsibles que pertorbarien el procés de reajustament? ¿No s'inclinen en general els clergues a concebre l'aportació econòmica dels fidels com un òbol posat incondicionalment en mans del clergat, o millor dit, de la classe dirigent del clergat, i orientat a mantenir substancialment incanviades les posicions de poder —no precisament evangèlic— detentades per l'estament clerical dins l'Església? Si els «alliberats» ho haguessin de ser en funció del servei veritable de les comunitats cristianes, ¿no tron-

tollarien bastantes posicions adquirides dins la burocràcia eclesiàstica?

La qüestió econòmica del clergat no es pot deslligar del servei a les comunitats. Si la paga de l'Estat hipoteca en certa manera el servei ministerial, la col·laboració econòmica dels fidels no pot ser invocada honradament sense replantejar a fons el paper dels clergues en la vida de les comunitats. Perquè, pel servei de les comunitats de fe, els val la pena als cristians de sacrificar-se i de lluitar. Però, en canvi, no és possible de presentar com una tasca estimulante i digna la conservació de l'estament clerical, avui amb signes clars de decadència, que disfruta d'una preponderància i d'uns privilegis dins la comunitat cristiana, que no han estat obtinguts sinó per raons sociològiques i culturals ja anacròniques.

Casimir Martí

TEX TOS i MATERIALS

ELS BISBES DAVANT LA QÜESTIÓ ESCOLAR

Una altra veu d'Església ha volgut ressonar arran del document de l'episcopat espanyol sobre l'ensenyament. Una altra veu perquè els cristians que han firmat aquest manifest, preocupats també per la presència de l'Església en el món escolar, pensen i treballen en una línia diferent de la que preconitza el document esmentat.

La Comissió Permanent de la «Conferencia del Episcopado español» feia públic el setembre passat un document sobre «Los planteamientos actuales de la enseñanza».

A l'octubre, els bisbes catalans presentaven un «Document de Treball» sobre «L'escola cristiana que volem».

Es tracta de dos escrits d'abast i de significació diferents que no poden ser tractats de la mateixa manera. Les ratlles que segueixen a continuació són una anàlisi de «*los planteamientos actuales de la enseñanza*» dels bisbes espanyols.

La nostra anàlisi seguirà la pauta següent: I: La Teologia. II: La visió de la societat espanyola. III: La visió de l'Església real. IV: La Pedagogia.

I

La Teologia que implica, presenta diversos punts, que no ens semblen prou clars. Per exemple:

a) L'apel·lació constant al baptisme de la població escolar, sense interrogar-se sobre les motivacions ni la significació d'aquest fet, tradueix la imatge d'una Església basada més en el conformisme d'una pràctica sacramental ambigua, que no pas en la decisió personal de fe dels creients.

b) Argumentar la necessitat de la formació religiosa basant-se en el baptisme rebut pels infants és urgir un plantejament de fe sobre un fet majoritàriament sociològic.

c) La consideració de l'escola com a àmbit d'evangelització i de catequesi va aparellada amb un confusionisme entre comunitat escolar i comunitat cristiana, entre mestre i catequista, entre fe i cultura, entre missió de l'Església i servei públic, etc. D'aquesta forma, els plans es difuminen i l'encarnació en el món tendeix a confondre's amb la possessió i el domini. Així l'actual situació de la societat de l'Estat espanyol és assimilada a una situació de cristiandat, avui ja superada.

d) En aquesta mateixa línia, els bisbes recorren a l'Estat perquè l'Església pugui realitzar, al llarg i ample de l'àmbit escolar, una educació de la fe que reclama com a tasca pròpia.

Aquesta teologia subjacent no ens sembla que se situï en la línia de la reflexió teològica actual, ni que assumeixi la distinció

entre Església i societat. En conseqüència, no ens sembla capacitada per a plantejar correctament, avui, la presència de l'Església i dels cristians en la societat, ni les relacions entre Església i Estat.

II

La visió de la societat de l'Estat espanyol que es dedueix del document deixa a l'ombra molts aspectes de gran importància. A desgrat de les afirmacions que es fan als números introductoris sobre els canvis ràpids i profunds, ens sembla que les directrius sobre els problemes del món escolar es donen des d'un determinat ideal de societat, sense prendre en consideració:

a) La diversitat real de comportaments i actituds davant la fe cristiana i l'Església i els canvis que s'han operat i continuen en curs, encara que pràcticament tothom continuï batejant-se per l'Església catòlica (únic element que els bisbes semblen prendre en consideració a l'hora de valorar la fe del poble).

b) Que el dret a tenir una escola mínimament digna i gratuïta és fonamental i previ a tot altre dret i no pot posar-se al mateix rengle del dret dels pares a tenir escoles d'una determinada ideologia. I que, per desgràcia, al nostre país encara queden nois sense escolaritzar o mal escolaritzats. En aquestes circumstàncies, insistir en la defensa de les escoles de l'Església aboca al manteniment d'aquesta greu injustícia.

c) La política de les subvencions tal com s'està practicant: pagades dels fons públics, donades sense controls socials en la distribució ni en l'administració, posades majoritàriament al servei d'escoles d'una determinada ideologia, les subvencions impedeixen, de fet, que es faci efectiu el principi teòric de la igualtat d'oportunitats i la gratuïtat promesa en la Llei General d'Educació de 1971. Estabilitzar-les, en un país pobre i amb recursos limitats com el nostre, significa, de fet, frenar per molt temps

la creació d'una bona escola pública i gratuïta al servei de tothom.

d) La presència de molts grups, de cristians i de no cristians, que treballen honestament en el camp educatiu amb vista a construir un demà millor i distint amb òptiques diferents de la que preconitza el document episcopal. Tots ells no poden sentir-se encoratjats per la paraula dels bisbes. A desgrat de les seves apel·lacions al diàleg, considerem que aquest document no ve precisament a encoratjar-lo, sinó que el dificulta.

e) L'existència de mestres, creients i no creients, que consideren com un dret adquirit que a l'escola no hi han de fer cap mena de catequesi, encara que s'amagui sota expressions més suaus com «àrea de formació religiosa», o «classe de religió».

Aquesta visió de la societat, ultra ser unilateral, tradueix una determinada concepció, que no correspon a la consciència que l'home modern ha anat adquirint sobre el secularisme, la independència i el respecte mutu entre poders públics i Església i el paper protagonista de l'Estat.

III

La visió de l'Església real, sobretot pel que fa referència al camp de l'ensenyament, ens sembla també plena de llacunes. No veiem que els bisbes prenguin en consideració, en el seu document:

a) Els resultats, tan migrats per una banda, tan tristos per altra, tan contraproductius i tot, de 40 anys de classe de religió oficial i obligatòria.

b) La forta «crisi» que travessen els anomenats «col·legis de l'Església» per diverses causes: la manca d'efectius, la contractació de personal docent (no sempre cristià), els problemes empresarials en què es debaten, el tancament de molts col·legis de poblacions petites i els aires de renovació que penetren moltes

congregacions religioses d'ensenyament i que porten alguns dels seus membres a fer plantejaments teòrics i pràctics ben distints dels que els bisbes presenten.

c) La crítica que es fa de la presència de l'Església en el món escolar, des de dintre i des de fora del clos eclesial, que no és nova, però que ha pres noves dimensions i nous aspectes, que no necessàriament és pejorativa ni malintencionada i que aporta nombrosos elements a tenir en compte a l'hora de donar orientacions, que no veiem aollits en el document episcopal.

d) L'esforç d'aquells mestres cristians que han escollit l'escola pública com a lloc de treball, precisament per a inscriure-hi el seu testimoni de creients, i que se senten marginats d'unes orientacions destinades fonamentalment a reivindicar la formació religiosa a tots els centres i la importància primordial de les escoles de l'Església.

e) L'esforç de nombroses comunitats cristianes, iniciat ja fa anys, per assumir directament l'obra de la transmissió i educació de la fe (moviments laics apostòlics, mares catequistes, centres de catequesi parroquial o de sector, comunitats populars...). Tot aquest esforç és qualificat explícitament d'«abandó», de «tanca-ment» i de «ghetto». Aquestes afirmacions del núm. 37 ens semblen particularment greus: ¿des de quan són «ghettos» els «espais i les institucions de la comunitat eclesial» i no ho són, per exemple, determinades escoles cristianes o determinats centres parroquials?

IV

Pedagògicament, el gran principi del document que glossem és que «la integració de la formació religiosa amb la visió global del món» ha de tenir lloc des dels primers anys a l'escola. Nosaltres considerem que, avui per avui, aquest principi és força discutible, i que planteja tota una sèrie d'interrogants:

a) Aquesta integració inicial des de l'escola primària, ¿és

realment possible en una societat com la nostra, en què les influències que reben l'infant i el jove són múltiples, diversificades i complexes (família, amics, lectures, carrer, televisió...)? En aquesta situació, ¿no sembla més realista pensar que la síntesi serà, en tot cas, el resultat d'una opció personal que s'anirà operant amb el pas dels anys i la maduració de la personalitat?

b) Les articulacions i coherències prematures, ¿no poden dificultar, més que no pas ajudar, a situar-se en un món pluralista i divers? A desgrat de la seva dificultat innegable, ¿un cert pluralisme ideològic a l'escola no es fa, doncs, avui, necessari?

c) Aquesta integració (que sembla voler fer jugar a la fe un paper de ciment ideològic), ¿no caldria defensar-la, lògicament, per a totes les ideologies? L'ideal de la «integració» i la «coherència», ¿no podria desembocar així en la formació d'escoles estratificades ideològicament i políticament, les unes en pugna contra les altres i totes preocupades pel poder? ¿No correríem el risc, seguint aquest camí, d'arribar a una lluita escolar que és, precisament, el que hauríem d'evitar entre tots?

d) Ajudar a la difícil tasca de lligar caps interpellant la fe des de la cultura i la cultura des de la fe, ¿és missió de l'escola o bé de la catequesi?, ¿no és aquest, precisament, un dels problemes més urgents que té plantejats la nostra Església? I aquesta tasca no ha de ser subvencionada per l'Estat perquè no es tracta de cap «servei públic», sinó que l'ha d'assumir cada comunitat creient, i amb totes les seves conseqüències.

Un document que presenta aquest esquelet ens ha decebut. Ens sap greu haver de constatar que, en uns moments tan importants com els actuals, no hi sapiguem trobar ni una anàlisi realista de la qüestió escolar, ni una revisió de la presència cristiana, ni una interpellació evangèlica als cristians interessats i presents en aquest camp, ni una paraula cristiana adreçada als no creients. Hi trobem un llenguatge nou i uns arguments nous, això sí; però per a reafirmar les velles pretensions que creïem definitivament abandonades, i que ens sembla que són aquestes tres:

1. Control ideològic de l'ensenyament (avalat, ara, pel principi «pedagògic» d'integració entre fe i cultura en una societat

en la qual pràcticament tothom ha rebut el ritu del baptisme catòlic).

2. Classe de religió oficial i obligatòria, donant-li, de fet, categoria de catequesi eclesial (avalada pels «drets» dels infants batejats en una situació de baptisme massiu).

3. Defensa de l'escola privada i subvencionada, en primer lloc de la que s'anomena «Escola de l'Església» (avalada pel principi d'igualtat d'oportunitats, per la funció simplement subsidiària de l'Estat i pel dret dels pares a escollir el tipus d'escola que volen per als seus fills).

Mantenir incanviades aquestes postures de fons durant 40 anys (per més que vagin canviant paraules i arguments) és moure's en un terreny ideològic i clerical, que provoca i enforteix postures ideològiques i de refús de tipus anticlerical i que impossibilita de llegir la realitat canviant, deixar-se interpellar per ella, retornar a l'Evangeli, i emprendre la revisió i les adaptacions necessàries. ¿I no és això, precisament, el que caldria d'unes orientacions pastorals?

Els qui signem aquestes ratlles som cristians, preocupats per la presència de l'Església en la nostra societat i, concretament, en el món escolar, que pensem i treballem en una línia diferent de la que aquest document preconitza. La fe cristiana on arrellem és per a nosaltres profundament alliberadora, ens indueix a un respecte sincer per la profunditat personal de cada home i ens ofereix així la possibilitat d'anar superant tot sectarisme (de la pròpia ideologia i de la dels altres). Ens és dolorós no saber retrobar aquest esperit de llibertat evangèlica en el document que comentem. No creiem, doncs, que constitueixi una aportació positiva a la problemàtica escolar que viu el nostre país. En aquest camp no pensem que sigui l'hora de definicions clares ni de consignes monolítiques. Desitjaríem, en canvi, que els bisbes fessin confiança i encoratgessin les experiències en curs i donessin instruments d'anàlisi a la llum de la fe. Amb aquest esperit nosaltres continuarem treballant en el camp escolar, tot posant en comú experiències i reflexió.

Pere Adell, Joan Albaigés, Montserrat Albet Vila, **Montserrat Amat**, Milagros Anton, Antoni M. Badia Margarit, Montserrat Badia Margarit, Frederic Bassó, Esperança Batlles, Oleguer Bellavista, Sara Blasi, Frederic Boix, **Pere Borràs**, **Jaume Botey**, Lourdes Burzon, Joan Busquets, Salvador Cabré, Josep Camps, Ma. Antònia Canals, Maria Cardús, Ma. Dolors Casadevall, Pere Darder, Cristina Dòria, Josep Espinàs, Ma. Carme Esteva, **Pere Fàbregas**, **Angela Garcia**, **Francesc Garcia d'Haro**, **Ma. Victòria Garcia Tàpies**, Josep Giralt, Joan Gomis, Josep Ant. González Casanova, Sebastià Gordi, Raimon Guilera, Jaume Lorés, Pere Lluís Font, Ma. Cinta Margalef, Casimir Martí, Fèlix Martí, Josep Ma. Martorell, Carles Mascaró, Ma. Angels Masip, Joan Mollà, Glòria Olivé, Ma. Lluïsa Oliveres, Ma. Eulàlia Palau, Ricard Pedrals, Mercè Pinyol, Jordi Porta, Soledat Puig, Lleonard Ramírez, Josep Ribera, Carles Riera, Josefina Rofastes, Anna Ma. Roig, Josep Ma. Rovira Belloso, Ma. Jesús Ruiz, Josep Sánchez Bosch, Anna Saumoy, Roser Solà, Immaculada Soldevila, Joan Solé Amigó, Rosa Sorribas, Josep Ma. Totosaús, Ma. Pau Trayner, Gemma Tribó, Irene Vargas, Gabriel Villanova, Ma. Rosa Virós.

100 ANYS DE COLÒNIES

Amb aquest títol, i aprofitant el centenari de la primera colònia de vacances que el Pastor Bion organitzava a Suïssa l'any 1876, els «Serveis de Colònies de Vacances» (S.C.V.) de les diverses diòcesis catalanes commemoraven, l'any passat, aquella efemèrides amb diversos actes, sobretot amb una exposició al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona.

La commemoració ha posat de manifest el creixement extraordinari de les nostres colònies i els nostres centres d'esplai aquests darrers anys i com ha estat important el seu paper en la represa de la pastoral infantil i juvenil després de la guerra. S'ha fet, ben cert, una tasca de suplència; però també és veritat que les colònies, amb tot el que suposen, han estat un treball d'Església seriós: molts capellans i seminaristes hi han abocat energies;

molts joves hi han fet una veritable maduració de la seva fe, alhora que creixia la seva inquietud cultural i anava madurant el seu compromís social.

Els darrers anys s'ha anat plantejant el problema de la confessionalitat dels centres. No ens pot sorprendre si l'Església ha fet, aquí com en tants altres camps de la nostra inacabable postguerra, un servei de suplència, que ara tendeix a prendre consistència pròpia i a secularitzar-se. De cara al futur caldrà, doncs, encaminar-nos cap a un pluralisme de colònies. Però, mentrestant, som en una etapa de transició i és difícil d'aclarir els camps de manera massa sistemàtica i immediata.

De moment, però, els centres adherits a les parròquies presenten ja formes molt diversificades: des d'aquells que es defineixen com una complementació del treball catequètic fins als que mantenen una gelosa autonomia respecte a la incidència d'expressions religioses. Caldrà, doncs, ajudar a la definició dels centres (opcions educatives i/o religioses mínimes) sense presses, convençuts que la mateixa evolució del context socio-polític vindrà a facilitar aquesta tasca d'aclariment.

Si fem un repàs a la situació actual dels S.C.V. dels bisbats catalans, podem assenyalar un cert nombre de problemes. Un d'ells, la finançació. El S.C.V. de Lleida sembla que arriba a subvencionar-se. El de Girona rep de Càritas el 80 % dels seus ingressos. El de Barcelona es manté econòmicament a través de la subvenció anual de Càritas i del rendiment dels seus múltiples serveis, especialment del lloguer de cases durant l'hivern.

Un altre problema és la coordinació dels centres de cada bisbat. És una tasca difícil i necessària que ja va donant els seus fruits. Diguem, per exemple, que al bisbat d'Urgell s'han fet esforços darrerament per aconseguir-ho: el retard ha fet, tanmateix, que no existís un S.C.V. que potenciés les diverses experiències existents i els assegurés el suport econòmic necessari. A Girona hi ha dues realitats —Colònies i Casals— que treballen de manera coordinada, la qual cosa ha facilitat l'autonomia de les diverses comarques i ha afavorit, també, els contactes amb moviments pastorals de nivell diocesà per collaborar-hi estretament: aquest és el cas del MIJAC. Pel que fa a Solsona i a Tarragona, assenyalem que els

S.C.V. estan integrats en el Secretariat i la Delegació de Catequesi, respectivament.

No sorprendrà ningú que sigui Barcelona el bisbat on la coordinació és més complexa. El S.C.V. està format per tots aquells centres que depenen jurídicament d'entitats legals i que lliurement s'hi volen adherir. Per bé que, com a servei d'Església, s'adreça primordialment als grups eclesials, resta tanmateix obert a tots els altres, mentre respectin els principis cristians a més dels que dimanen dels drets de l'home i de l'infant. No és, doncs, pròpiament parlant, un Moviment d'Església, sinó una entitat federativa promoguda per l'Església a través de la seva diaconia institucionalitzada que és Càritas. El seu òrgan rector màxim és l'Assemblea de Centres. El Consell Permanent n'és l'òrgan executiu i representatiu, que actua per delegació plena de l'Assemblea general i de Càritas diocesana: el componen set membres. El S.C.V. ofereix diversos serveis tècnics als Centres adherits, publicacions, l'«Escola de l'esplai» i la promoció d'equips d'estudi.

Juntament amb aquest esforç de coordinació a nivell de cada bisbat, s'ha anat treballant també en la coordinació interdiocesana. L'octubre passat la Conferència episcopal catalana aprovava els estatuts de la «Coordinació catalana de Serveis de Colònies, Casals d'estiu i Clubs d'esplai». D'aquesta manera es va afavorint l'orientació conjunta en una tasca pedagògica que supera les fronteres diocesanes: un gran nombre d'infants de l'aglomeració barcelonina fa les seves colònies en indrets que pertanyen als bisbats de Solsona, d'Urgell, de Vic o de Girona.

Un darrer problema fa referència a l'orientació pedagògica i a l'educació de la fe: ja l'hem esmentat al principi. En bona part és tributari de la situació anòmala que el país ha hagut de viure després del 39 i al paper de recer, aixopluc i iniciativa d'activitats cíviques que hi ha tingut l'Església. Les colònies, que havien estat abans de la guerra promogudes per l'Ajuntament de Barcelona amb una perspectiva pedagògica i de servei a les classes senzilles, reprenen, després, per obra i gràcia de les parròquies i altres organitzacions catòliques amb un punt de mira apostòlic. Actualment —dèiem— som en una etapa de transició i aclariment, que hauríem de saber viure sense falsos enduriments, sense trencaments

artificiosos, però també sense enyors ni recances. Cada diòcesi ha donat a les colònies un accent peculiar, d'acord amb la seva història, amb la realitat dels monitors i dels infants, i amb la pastoral d'àmbit diocesà. A Barcelona, concretament, el S.C.V. considera que la seva missió és «possibilitar l'educació integral (humana i cristiana) dels infants i joves d'ambdós sexes durant el temps lliure».

Sense cap mena de pretensió d'afrontar tots aquests problemes, «Quaderns» vol sumar-se a l'aniversari que acabem de celebrar amb la publicació d'un plec de materials que ens ha estat facilitat, bàsicament, pel S.C.V. de Barcelona i que es distribueix en dos grans apartats. Un sondeig històric ens presenta cinc moments que van del 1922 al 1976: el tall de la guerra hi és ben visible. Tres testimonis actuals ens mostren quines distintes coloracions prenen les colònies de vacances al moment present: la pregunta sobre l'educació de la fe hi és feta intencionadament. Finalment, Josep Maria Fisa ha elaborat unes taules cronològiques, ben útils per a emmarcar el nostre moviment de colònies i veure'n l'evolució.

CINC MOMENTS

Vilamar (1922)

L'Ajuntament de Barcelona, d'ençà de l'any 1906, envia cada estiu a fora de ciutat a respirar els aires de mar i de muntanya una quantitat cada vegada més crescuda de nois i noies de les classes humils barcelonines. Per aquest fi es val de les anomenades Colònies Escolars, que constituïnt grups de 25 nois o 25 noies, sota la direcció de dos mestres o mestresses, s'escampen arreu de Catalunya.

Les colònies són filles de l'Ajuntament... però un cop nascudes, se'n desentén deixant-les a mans d'altri. (...) És un servei municipal que no rendeix el que deuria. (...) Un intent més eficaç i digne de consideració i estudi... és el realitzat l'any 1922 per la Comissió de Cultura, fent la prova d'unes colònies municipalitzades, en les quals s'intensifiqués la vida de la colònia donant-li una base orgànica que permetés treure'n el major rendiment físic i educatiu possible. (...)

Les tres colònies de l'any 1922 equivalgueren a 16 de les altres. La prova, ...fou d'uns resultats prou eloqüents per demostrar que el camí emprès era el veritable per a arribar a donar solució al problema de les colònies escolars.

A Vilamar tot va girar a l'entorn de dos eixos cabdals: un, ja no cal dir, fou l'aprofitament de tots els avantatges d'aquella platja esplèndida com cap d'altra se'n trobarà a tota la costa catalana, enriquida de tota llei de comoditats, amb el pinar que li fa graciosament de respatller, per a l'educació física de l'infant, i l'altre, la preocupació constant d'apartar els nois de l'enervament de la platja, donant-los activitats, obrint-los horitzons, posant-los en contacte amb les gents, amb el poble, amb la natura, fent de la Colònia, no un recés de contemplació, sinó un lloc de treball, d'observació i de recerca, on ells, en les hores vagaroses i solellades que d'altra manera els invitarien a jeure i a em-

mandrir-se, tinguessin quelcom viu, quelcom vinculat a les seves curiositats, que els movessin a l'acció i al treball...

...Ja hem dit com una de les nostres preocupacions cabdals fou ocupar tot el temps dels nois, perquè treïessin de Vilamar el major fruit educatiu possible... Aquest acaparament del temps no l'havíem volgut aconseguir per un afeixugament de tasques en l'horari quotidià, ...sinó que, al contrari, havíem deixat espais lliures a bastament perquè tinguessin la il·lusió de la llibertat i del descans, però que en una petita tasca diària, cenyida a unes converses, a unes orientacions de treball, a un desvetllament d'interessos i curiositats, havíem tractat d'infondre'ls l'activitat per a tota la resta lliure del dia.

Els treballs manuals locals, segons el nostre pla, havien de consistir a fer xarxa, a calafatejar i a fer nances, cistells i ormeigs de pesca. La qüestió era ocupar els nois, no en treballs banals i falsos, sinó en les vertaderes feines de la gent de mar, que servissin de complement als estudis que feien i contribuïssin a arrodonir l'ambient de cosa viva que volíem al seu entorn. Però no tots foren possibles. La Comissió de Cultura ens autoritzà perquè féssim les gestions necessàries per trobar els ajudants que ens calguessin entre la gent del poble. Amb la col·laboració del senyor Gelabert combinàrem amb el calafat de Calafell unes sessions en les quals aquest senyor construï, amb un grup de nois que li feren de deixebles i aprenents, una barca de bou, reduïda de tamany —no cal dir— però on a escala proporcional hi havia tot el que a les barques grosses hi ha; els nois vegeren des del dibuix del pla, en tallar les plantilles, al fixament del costellam, fins a la conclusió de l'embarcació, estudiant tots els detalls, aprenent tots els noms, raonant l'ús i el per què de cada peça. L'obra durà prop d'un mes, i l'entusiasme dels nois que anaven veient dia per dia l'avenç de la construcció no minvà ni un sol instant...

Artur Martorell¹

(Selecció feta per Josep M. Martorell)

1. Extracte d'un text d'Artur Martorell, publicat l'any 1924. La colònia Vilamar va ser iniciada l'any 1922 a la platja de Calafell i va ser dirigida per l'autor d'aquestes notes del 1923 al 1929, excepte el 1924 i el 1925.

El nostre fi era que els nois i noies que anaven a passar una mesada a Tossa i que diàriament anirien per aquells carrers i veurien aquelles barques i aquelles cases i una gent que es movia i vivia diferentment de com ells i llurs famílies ho fan a Barcelona, no passessin indiferents davant aquell aspecte nou d'humanitat, sinó que hi posessin un xic d'atenció i que el xoc de la realitat nova que se'ls presentava davant els sentits, amb la realitat que ells coneixien, produís una reacció que fos traduïda en interès i simpatia envers aquell món totalment nou per a ells. I això d'una manera que no fos gens violenta, passejant pel poble, passejant per la platja, veient com el seu mestre mirava, observava, preguntava, però empenyent insensiblement els nois a preguntar i observar pel seu compte. No calgué sinó començar. Aquells infants que potser, si no se'ls hagués posat en aquest pendent, haurien tornat a Barcelona sense haver copsat res d'aquella vida que es desplegava davant d'ells, començaren a interessar-s'hi i a preguntar i a intimar amb els pescadors, els quals, mentre treien les peces, o les posaven a assecar al sol, o mentre s'esperaven per banyar-los no paraven de contar-los i ensenyar-los coses fins al punt que ja no sabérem qui hi tenia més interès, si els nois o els mariners, de tant com gaudien els uns i els altres en aquest joc d'intercanvi d'influències i efectes. D'ells mateixos —dels pescadors— sortí la idea de portar els nois amb les barques a pescar, a veure com pescaven; no va caldre ni que nosaltres els ho indiquéssim. Però allà hi havia una forta dificultat que privà que poguéssim realitzar aquest desig de tots. A Tossa la pesca es fa de nit i no era prou prudent aventurar-nos que els nois passessin una nit a la serena...

Amb tot, els nois s'assabentaren d'una munió de fets i de detalls de la vida d'aquella gent (com pesquen, l'organització social de patrons i mariners, què fan del peix, com el venen i subhas-ten), i esgotaren i ampliaren el qüestionari que nosaltres donàrem als professors. Però tot això, que enriqueia llur intel·ligència, no té per a nosaltres tant de valor com el bé que els feia

acostar-se de bo a bo a un altre viure i a rebre el contacte d'aquells mariners que gairebé podríem dir que es sublimaven, infantilitzant-se per acordar-se amb els nostres infants...

La nostra finalitat en fer l'insectari no fou pas de recollir una col·lecció entomològica d'aquella regió. La nostra ambició fou més limitada i alhora molt gran. Limitada perquè no ens interessava gens obtenir més o menys exemplars, tal o qual espècie determinada, o tal insecte rar o difícil de capturar. Agafarem els que bonament poguérem i prou. En canvi, fou molt més gran perquè el nostre intent era que els nois i les noies de la Colònia a través d'aquells animalons tinguessin un sentiment més gran d'amor a la naturalesa i al seu Creador. Arribarem més enllà, portarem aquesta relació amb les bestioles fins a fer-los-les veure, un cop conegudes, amb les paraules dels poetes, i així els diguérem algunes d'aquelles belles definicions de les *Histoires naturelles* de Jules Rénard, com aquella tan bella que diu que una cuca de llum és una gota de lluna caiguda damunt de l'herba, i els recitarem, entre altres, fragments d'*Els Grins* i d'*El Pregadéu* de Mistral.

Artur Martorell¹

(Selecció feta per Josep M. Martorell)

Una represa eclesial (1946)

Amb la perspectiva que ens proporciona la distància en el temps, podem veure avui més clarament el trencament i la desfeta que per a les institucions del país català, i molt marcadament per a les de caràcter educatiu i formatiu i amb un plantejament

1. Fragments d'una conferència donada per Artur Martorell el 27 d'octubre de 1930. La colònia Turissa va ser establerta per l'Ajuntament de Barcelona a Tossa, l'any 1930. A. Martorell la va dirigir només el primer estiu.

bàsic de catalanitat, va suposar el desenllaç de la Guerra Civil Espanyola.

La majoria d'institucions escolars i paraescolars varen quedar col·lapsades. Només cal recordar l'obra de les Colònies de Vacances de l'Ajuntament de Barcelona, que encara no s'ha refet, i l'heroica tenacitat que ha permès de sobreviure algunes altres com ara els moviments Corals i el mateix Escoltisme.

Ni tan sols les organitzacions de caràcter apostòlic catalanes pogueren reviscolar-se. Recordem, només, com la mateixa F.J.C. va quedar martiritzada pels uns i enterrada pels altres.

Tot i amb això, la joventut de la postguerra que portava afanys d'illusionada conquesta, quan va trobar homes que l'ajudaren a anar al fons de les qüestions, donà, en aquella meitat dels anys 40 i en plena II Guerra Mundial, fruits excel·lents.

Arrels catalanes i europees

Mossèn Lluís Via, vicari de la postguerra a Vilafranca del Penedès, fou un d'aquests treballadors en profunditat, promoció tota una generació de joves —nois i noies— de fermes conviccions i d'actituds realistes i obertes, més d'acord amb l'A.C. que ell havia conegut a França i al Nord d'Itàlia, que no pas amb l'«oficial» que era la que, aparentment, es feia també a Vilafranca.

D'aquest grup de joves formaven part, també, els que portaven l'«Aspirantat» (A.C. dels infants i adolescents). Els faltava, només, una proposta concreta que els fes avançar pels nous camins que no podia proporcionar-los el model oficial, desarrelat i foraster.

El relleu de mossèn Via per mossèn Francesc Vergés Vives, l'any 1945, fou la circumstància concreta que obrí els nous camins. No podem passar per alt la singular convergència d'elements fecundats que llavors es produí a Vilafranca damunt el treball en profunditat realitzat per mossèn Via. El nou vicari acabava de deixar Sant Esteve de Sesrovires, però ja aquest poble havia deixat a mossèn Vergés una singular experiència: allí

havia rellevat el doctor Pere Tarrés, antic dirigent de la F.J.C., ordenat sacerdot pel maig del 42 i nomenat vicari de Sant Esteve el juny del mateix any. Aquesta presència del doctor Tarrés havia mantingut el caliu «avantguardista» que es manifestà en tot un nou estil de fer de cara als joves i els més petits, i que mossèn Vergés recollí al mateix temps que s'anava endinsant en el ric tresor de publicacions que mossèn Pere li havia posat a l'abast com a successor en el càrrec.

Mossèn Vergés arriba a Vilafranca i coincideix amb la preocupació dels dirigents de l'Aspirantat: Què podríem fer? És tot un plantejament actiu que s'acosta a la inquietud dels infants que volen, no solament resar i escoltar, sinó també «fer».

La lectura del llibret *Vacaciones*, de l'editorial Escelicer, va concretar l'objectiu engrescador: «Una casa d'estiu» per als Aspirants! Comença a posar-se tot en moviment: l'Aspirantat que encara portava una casaca castellana ja es posa en marxa amb un estil retrobat: «*Perfeccionaremos el espíritu con la práctica entusiasta de nuestra religión cristiana y fortaleceremos el cuerpo con el alegre ejercicio físico*», es llegeix en la coberta posterior del *Carnet de Vacaciones* que es va editar.

Va començar una activitat totalment desconeguda preparant aquella nova experiència: buscar casa, aprendre cançons, llegir llibres d'excursionisme, preparar unes xerrades, integrar el programa de «*piedad*» i «*estudio*» en aquella acció engrescadora. Després de molts anants i vinents es concretà que la «casa d'estiu» seria la vella rectoria de Pontons, i els llits i part del material de cuina es varen manllevar a la Caserna de Vilafranca.

Durant els preparatius, un dia es produí un fet que tingué notables repercussions: durant un assaig de cants en el local de l'Aspirantat del carrer de la Font entrà un soldat que havia estat minyó escolta, amb mossèn Rovira Tenas, a La Farga de Bebiè i que restà sorprès de sentir cançons del repertori escolta arribat a Vilafranca pel camí de l'avantguardisme. Aquell soldat comunicà als dirigents de la futura «colònia» algunes tècniques escoltes que s'incorporaren immediatament al programa: anar a dormir a una tenda i fer un «foc de camp».

Llegint atentament el *Carnet* d'aquella primera «colònia», hi

trobem una abundància sorprenent d'actes de pietat: oració del matí, plàtica, santa missa, visita al Santíssim, oració de la nit, l'Angelus. Cal tenir present que es projecta la «colònia» com a *temps-fort* del Moviment que ja enquadrava aquells infants que, sense la perspectiva de les vacances, havien decidit fer-se aspirants d'A.C. sota el lema de «*Vivir vida pura, alegre y piadosa*».

Es varen portar a terme els dos torns previstos: un per als més grans, l'altre per als més petits. Cada matí s'hissaven les banderes (l'espanyola i la pontifícia) i es cantava l'himne (el dels avantguardistes), i es començà d'editar, a multicopista, un nou i modest «Avant» que perdurà a Vilafranca fins l'any 1960.

Noves aportacions

El record d'aquella experiència es manté encara viu en aquells que hi prengueren part i no cal dir que deixà el terreny adobat amb vista a la continuïtat, quan l'any següent mossèn Joan Batlles rellevà mossèn Vergés: hi havia tot un equip de dirigents entusiasmats i amb una bona preparació i experiència.

Hi ha un altre fet que va marcar profundament la seva versió d'aquelles colònies: mossèn Antoni Batlle (el dels Minyons de Muntanya) es trobava lluitant per la supervivència de l'Escoltisme cristià gairebé en solitari, i, ple d'esperança, va organitzar un Camp-Escola per a Capellans l'any 47. A aquest camp, hi foren cridats mossèn Vergés i mossèn Batlles, els quals hi acudiren desitjosos d'aprendre tot allò que pogués incorporar-se a la nova experiència vilafranquina i, de fet, en les Colònies d'aquell estiu trobem una nova aportació de l'Escoltisme: una Llei de l'Aspirant totalment afusellada de la dels Escoltes, els senyals de pista, els jocs de Kim, etc., que figuren en el *Carnet de vacances* —ja totalment en català— des de l'any 47.

La plena incorporació dels seminaristes vilafranquins a les colònies va suposar, en anys successius, un considerable reforçament dels equips de dirigents; al mateix temps donaren una àmplia difusió d'aquella sorprenent «troballa» als companys de Seminari, provinents de molt distintes parròquies en què també

topaven amb l'anquilosament dels Aspirants oficials. En Josep M. Totosaús, en contacte amb mossèn Batlles, va anar donant cos a un dens «programa» de formació que s'entretreixia amb tot el programa de vida a la colònia de manera que aquesta esdevé «un assaig de vida perfecta». Es publicà tot aquest treball d'en Totosaús en uns quaderns multicopiats i s'incorporaren, l'any 56, a la publicació de la Delegació Diocesana d'Aspirants titulada *Colònies d'estiu*, obra fonamental per a estudiar aquesta nova realitat i que va ser fruit de la col·laboració de mossèn Joan Batlles amb un nombrós equip de seminaristes de Vilafranca, Sarrià i Sabadell, que són, precisament, els llocs on s'inicià i arrelà l'experiència.

Un nou Aspirantat

A Vilafranca continua, amb més empena encara, l'obra de les Colònies. No és possible fer-les a Pontons i l'any 48 es fan a Valldossera. Allí tingué lloc la primera colònia per a nenes. Malgrat que la casa de Valldossera reunia molt poques condicions, tothom es conformava fàcilment i aquella austeritat no minvava pas ni l'alegria ni l'entusiasme. Pels volts de l'any 50 mossèn Batlles va a França i entra en contacte amb el Moviment dels Coeurs Vaillants, fet que enriquirà l'experiència vilafranquina pel camí dels dirigents i seminaristes, llavors sota el guiatge del nou vicari mossèn Francesc Cima. Més tard, essent mossèn Batlles consiliari dels joves d'A.C., s'aniran concretant totes aquestes adaptacions i experiències en un nou estil d'Aspirantat que continuarà mossèn Cima quan serà consiliari diocesà de l'Aspirantat i que perdurà fins la crisi dels primers anys 60.

Colònies de Sabadell i Sarrià

Fora de Vilafranca les Colònies s'inicien a Sabadell, després d'una senzilla però engrescadora experiència a Montnegre l'any 53, que s'amplia l'any 54 a nivell comarcal. Els problemes són

molts, i per a solucionar els de caràcter econòmic —no hi ha cap mena de subvenció oficial, totalment canalitzada cap als campaments del Frente de Juventudes, que ni així s'arriben a popularitzar a casa nostra— es promogué una campanya d'estalvi per mitjà de segells de 5 pessetes.

A Sarrià, mossèn Miquel Vall fou el pal de paller d'un equip de joves i seminaristes que després d'una intensa preparació realitzaran un torn de Colònies a Cabrera d'Igualada durant l'estiu del 54. En Josep Montserrat hi aportarà moltes idees de França i l'Oriol Albó, provinent de l'Escoltisme, hi donarà un toc especial d'animació i estimació per la Natura. Les Colònies de Sarrià seran, com les de Vilafranca, unes Colònies d'un Moviment Apostòlic, molt marcades per una espiritualitat característica. Les de Sabadell tindran, ja des del principi, un caràcter més popular, tot i estar enquadrades en el mateix ambient d'Aspirantat. Un treball més extens ens permetria recollir una gran quantitat de dades de gran interès sobre aquestes Colònies de l'A.C. Caldria fer la deguda justícia als innumbrables joves que hi dedicaren les seves suors, la seva incansable i desbordant vitalitat i els anhels d'apostolat, durant aquests anys tan recents encara i tan poc analitzats profundament. És fàcil, ara, mirar enrera amb un cert aire de commiseració i de suficiència. Valdria la pena recollir la gran quantitat de documentació que es troba, malauradament, dispersa i que, com a mostra, podem veure a l'Arxiu del S.C.V. en la detalladíssima memòria mecanografiada de les Colònies de Sarrià de l'any 1954: és, senzillament, impressionant.

Retorn a un plantejament «popular»?

Per acabar voldria, almenys, esbossar un aspecte concret de l'exposició que es va produir amb motiu de l'extensió de l'experiència de Vilafranca, Sarrià i Sabadell: la necessitat de comptar amb una xarxa de Cases de Colònies convenientment adaptades a aquesta finalitat educativa. El primer lloc on es va sentir aquesta necessitat va ser, lògicament, a Vilafranca. En finalitzar el 57,

es va posar la primera pedra de la nova casa de Pontons, que fou batejada més endavant amb el nom de Penyafort. L'estiu del 58, encara a mig acabar, es va fer servir per 6 tandes, totes de Vilafranca, i el nombre de torns augmentarà els anys 59, 60 i 61. Augmenten els torns, comença un «retorn» a les collapsades Colònies d'abans de la guerra i ja no seran el «temps fort» d'uns determinats Moviments, sinó un període de vacances d'uns infants d'ambients marcadament populars i això en replanteja tot l'enfocament pedagògic.

Antoni Verdura i Roger

Una xarxa: els Serveis de Colònies (1960)

Del Secretariat de Colònies al Servei de Colònies de Vacances

Les ajudes que Càritas donava esporàdicament a les parròquies que organitzaven Colònies foren canalitzades, des del 1957, a través del Secretariat de Colònies que funciona com a tal fins l'any 1965. En aquesta etapa l'aspecte benèfic-social era molt marcat, sense oblidar les possibilitats educatives que els dies de Colònies oferien.

La inquietud per fomentar els aspectes formatius i fer de les Colònies un mitjà educatiu obert a tothom sense distinció de procedències socials, va fer que es concentrassin esforços en la formació dels monitors. Així l'any 1960 s'organitza un Curset de Formació adreçat a joves preocupats pels infants i interessats en les Colònies.

L'any següent es crea la Escuela Diocesana para Dirigentes y Monitores, que funciona, segons esquemes semblants, fins al 1965.

La formació que rebien els monitors era molt marcada per un caràcter eminentment apostòlic, que era el rerafons sobre el qual es realitzava la formació humana de l'infant. Estàvem vivint el moment fort de l'Aspirantat.

El Servei Colònies de Vacances

En arribar el 1965, canvia l'estructura del Secretariat passant a ser el «Servei de Colònies de Vacances», al qual es dóna una certa autonomia dins de Càritas Diocesana. L'Equip de Pedagogia que assumeix la tasca de formació de monitors introdueix canvis en els cursos. Es comencen a implantar els tallers que tenen tant d'èxit a d'altres indrets europeus.

El «Boletín del Monitor», primera publicació especialitzada i pensada per als monitors, neix i té una efímera vida: dos anys. És un primer intent que anys més tard es consolidarà.

Fins aquest moment el SCV era un servei que Càritas ofería als Centres d'Esplai. Ara, l'any 1967, aquests van assolint una certa entitat. Conscients d'aquesta maduració, els dirigents del Servei creen una Comissió de Centres per a coordinar esforços i promocionar aquestes noves institucions, tot pensant en una futura federació de Centres. Aquest foment de relacions entre Centres marcarà els anys següents.

La finalitat educativa de les Colònies, enteses com a «moment fort» dins el cicle anual d'educació en el temps lliure, va arrelant. Això fa que, l'any 1969, els Clubs d'Esplai siguin una realitat, primer com a continuadors de la tasca desenvolupada a les Colònies i, després, com a base de l'activitat pedagògica durant el temps lliure.

El Servei Colònies de Vacances com a federació de centres

Al començament del 1970, i seguint el procés evolutiu de tota institució jove, el Servei va madurant la seva estructuració tot buscant d'oferir un més adequat i millor servei als Centres.

La realitat dels Clubs d'Esplai, anàrquicament nascuda i desenvolupada, busca la seva força en la coordinació inter-centres. El Servei, a través de la Secció de Centres i dels altres serveis que ofereix, ha promogut una xarxa de relacions que permet la constitució d'una Comissió Gestora que prepari i estructurï el SCV entès com a Federació de Centres.

Càritas Diocesana, atenta sempre al millorament de l'acció que porta a terme en aquest sector educatiu de l'esplai, accepta les Bases Organitzatives elaborades per la Comissió Gestora. El SCV és ja una Federació. La nova estructuració porta també com a novetat la separació de les activitats de formació, les quals queden englobades en una institució amb entitat pròpia anomenada l'Escola de l'Esplai (que venia funcionant amb continuïtat, dins el marc del SCV, des del 1971). De llavors ençà, tres consellers permanents (òrgan màxim de la Federació) s'han succeït. A una primera fase d'estructuració dels serveis federatius, ha seguit la fase, encetada només encara, d'aconseguir una veritable participació dels Centres. Intent difícil davant les dificultats que comporta l'amateurisme i la falta de mitjans de tot tipus.

Al marge del S. C. V. de Barcelona

Fora de qualsevol agrupació, federació o coordinació es promouen Colònies organitzades per particulars, empreses, centres socials, etc., i àdhuc algunes amb finalitats lucratives.

No podem oblidar el treball conjunt amb els bisbats germans de Girona, Lleida, Tarragona, Solsona, Vic i la Seu d'Urgell. Aquesta tasca ha donat naixement a la Coordinació Catalana de Colònies, Clubs d'Esplai i Casals d'Estiu, que l'any 1975 fou reconeguda per la Conferència Episcopal Catalana com a Secretariat Interdiocesà i els estatuts de la qual foren aprovats el darrer 26 d'octubre per l'esmentada Conferència.

Enric Puig

La Coordinació Catalana (1976)

Objectius i etapes

La Conferència episcopal catalana va aprovar el 26 d'octubre de 1976 els Estatuts de la «Coordinació Catalana de Serveis de Colònies, Casals d'Estiu i Clubs d'Esplai».

Es tracta d'un Secretariat Interdiocesà que, dins l'àmbit de les diòcesis catalanes, agrupa com a membres els Serveis de Colònies i les Escoles de Formació de Monitors.

Vol potenciar l'educació dels infants i els joves, a través del seu temps lliure, en una perspectiva cristiana i eclesial.

Com a tasca més concreta i motivadora de la seva existència com a organisme, es proposa coordinar i ajudar les entitats membres davant la problemàtica comuna que es presenta a tots nivells: objectius, sensibilització de la societat, relacions amb el poder civil, publicitat, programes de formació, publicacions, etc.

A partir de la represa, portada a terme per l'Església, de l'activitat de Colònies després de la Guerra Civil, el primer pas fou la consolidació dels diferents Serveis Diocesans.

En arribar el 1967, un seguit de diòcesis de la Tarraconense **havien assolit una mínima estructura que permetia fer un nou pas:** arribar a una coordinació entre diòcesis, i així nasqué la Coordinació. Com una necessitat vista per la base i potenciada per les diferents realitats eclesials catalanes de Colònies.

Amb molts alts i baixos, amb èpoques de treball força reeixit i amb altres d'activitat molt escassa, arribem al 1974. Cal consolidar el treball fet i possibilitar la seva continuïtat. Es fa un exhaustiu estudi que, sota el títol de *Les Colònies a Catalunya: realitat i prospectiva*, es presenta a la totalitat dels bisbes catalans, els quals, pel maig de 1975, reconeixen com a Secretariat Interdiocesà la Coordinació. Darrerament han estat aprovats els seus estatuts.

E. Puig

TESTIMONIS ⁽¹⁾

S.C.V. del Clot (Barcelona)

I

La colònia és una situació de vida en comú en un **medi nou**, aïllat del que ens envolta habitualment.

Aquest aïllament comporta per als infants una separació dels seus pares que, tot i tractar-se d'un període de temps relativament curt (una quinzena), té unes repercussions clares en llur comportament afectiu.

Per altra banda, la colònia es converteix en una mena de petita societat, amb una certa autonomia. Això comporta una clara necessitat de participació dels infants, en la mida en què l'edat ho permet, en tota una sèrie de tasques (neteja, acondicionament, manteniment, servei, etc.) que els fan més conscients de llurs necessitats i de l'esforç que suposa satisfer-les.

Tot això es fa dins un medi radicalment nou: el bosc, el mar, el camp, la muntanya, etc. Aquest medi dona a l'infant unes noves possibilitats (espai per a jugar, el clima, la nit, la natura en definitiva) que contrasten fortament amb la grisa hostilitat del medi urbà.

A més a més, pot descobrir que hi ha gent que no treballa en fàbriques ni oficines: pagesos, pastors, pescadors, llenyataires, etc.; que hi ha nens que no viuen en un pis i que, encara que siguin «de poble», saben moltes coses sobre els animals, les plantes, el

1. Recollim els testimonis de tres centres d'esplai adherits al S.C.V. de Barcelona, els quals respongueren a les següents qüestions: I. En què consisteix el treball de la colònia d'estiu i quina continuïtat té durant l'any? II. Com us heu plantejat la qüestió religiosa i quines experiències heu fet? III. Quins objectius us heu proposat a llarg terme al vostre Centre d'Esplai i a la colònia.

Els centres als quals s'adreça l'enquesta estan situats en contextos socials diferents: Barcelona-ciutat, perifèria de Badalona i un poble del Baix Llobregat.

bosc, etc. En resum: que es pot viure d'una manera diferent que a la ciutat.

Hem de tenir en compte també que la colònia és l'única possibilitat de convivència global, a horari complet, fora de l'àmbit superprotector de la família i, per tant, una situació privilegiada per a l'aprenentatge de la sociabilitat. Tanmateix, la globalitat, abastar tota la vida de l'infant, implica que tots els aspectes del seu desenvolupament (físico-afectiu-intel·lectual-moral-social-religiós) tinguin un lloc i un moment a la colònia.

El Club d'Esplai sorgí com un intent de donar una continuïtat a la tasca educativa de la colònia. El nostre funciona els dissabtes a la tarda, però n'hi ha d'altres que també ho fan els diumenges al matí i fins i tot algun que obre diàriament.

El Club està immers en el medi habitual de l'infant (en el nostre cas el barri urbà) i és una situació parcial, amb un horari limitat. Això fa que el dediquem a treballar primordialment alguns aspectes molt concrets. Ho fem bàsicament a través del joc i (amb els adolescents) de les activitats de sensibilització.

Tanmateix, som conscients que en determinats camps (com ara la coeducació, l'aprenentatge de l'expressió, etc.) realitzem una feina de suplència que desvirtua el paper del Club, però d'això en parlarem al final.

II

Hem d'aclarir que el que segueix fa referència a la colònia, donat que no creiem que el Club sigui el lloc més adient per a treballar explícitament aquest aspecte.

Les colònies es varen reprendre després de la guerra com una activitat específicament pastoral, cosa que es va reflectir en la institucionalització de la figura del consiliari. Nosaltres, ara, entenem que el consiliari té sentit com a tal només de cara als monitors i que són aquests els autèntics consiliaris dels infants. No podem presentar el fet religiós com una exclusiva dels «profes-

sionals» perquè si té sentit per a l'infant és perquè està arrelat en els educadors.

Pensem, doncs, que el que compta de cara a l'infant és el monitor: la seva escala de valors, la seva actuació davant problemes concrets, a la vida de cada dia, etc. El tema específicament religiós, el centrem entorn de les celebracions litúrgiques i les pregaries-reflexions comunes del matí («bon dia») i el vespre («bona nit»). Amb els adolescents ho fem extensiu a altres moments del dia, sempre sense forçar la situació: contemplació de la natura, fets importants, etc.

Hem de remarcar l'esforç que ens suposa adaptar al món dels infants unes realitats pensades per a adults. Un exemple podrien ser les cançons que normalment es fan servir a les celebracions litúrgiques: ens ha donat molt de resultat (mesurat en termes de naturalitat i participació) el simple fet de pensar unes cançons, amb lletra i música, per als infants d'una edat determinada. També ha estat molt positiu mantenir l'enfocament infantil fins i tot a l'eucaristia del Dia de pares: el despullament de termes buits (incomprendibles per als infants) fa palès el sentit autèntic dels mots, és una mena de retorn als orígens.

III

En primer lloc, creiem que tant el club com la colònia són aptes (encara que de manera diferent) per a l'aprenentatge de la sociabilitat. L'infant pot aprendre progressivament a viure amb els altres, en grup i en societat, en un procés que va des dels set fins als quinze anys, aproximadament. Les etapes principals corresponen als 7-9 anys, als 10-12 i als 13-15 (amb els altres, en grup i en societat), encara que els aspectes són suficientment complexos per a fer impossible una classificació tan simplista.

Per altra banda, totes dues situacions són de temps lliure. Això dóna un caire de gratuïtat característic de l'esplai. No es fan les coses per obtenir-ne res, sinó perquè agraden, perquè es veuen positives per a un mateix i per als altres, encara que de vegades costin: és el gust de viure i d'ésser, allò que nosaltres

anomenem «actitud d'esplai» i que pensem que, de mica en mica, s'ha d'anar transferint a tota la vida de la persona.

Els altres aspectes, encara que importants, els tenim més en segon terme; potser si de vegades els treballem tant o més que els anteriors és com a suplència d'altres institucions (família, escola, societat, etc.). Pensem que, de la mateixa manera que ja no fem treballs manuals al club perquè els infants ja en fan a l'escola, les institucions educatives en el temps lliure aniran assumint poc a poc llur autèntic paper en el camp de l'educació.

Carles Bona

Centre d'Esplai de Pomar (Badalona)

I

Més que fer una descripció detallada de les activitats o una formulació de com haurien de ser les colònies, remarcarem primer la incidència que pretenem en el creixement de l'infant.

El treball que fem a colònies queda emmarcat en dos plans concernents al creixement psico-somàtic del nen: *a)* un pla, que podem anomenar «exogen», delimitat per les diferents *activitats* del nen: esportives, artístiques, intel·lectuals i, fonamentalment, l'animació i el joc. Aquest conjunt d'activitats permet de satisfer la seva necessitat de moviment (sobretot dels sis als nou anys) i de desenvolupament conceptual (sobretot dels deu als catorze anys), elements de gran importància de cara a aconseguir un desenrotllament humà harmònic; *b)* un pla de tipus «endogen», referent al fenomen de la possible *relació afectiva* que s'estableix entre el nen i el monitor-educador, fruit d'un caliu humà que es va creant lentament en la convivència de l'esplai.

Tocant a la *continuïtat* del treball de colònies, hem de dir que en el nostre centre d'esplai la colònia és la continuïtat de les tasques del curs; fins i tot hi ha activitats que han estat treballades durant alguns mesos abans, ja que bàsicament són els mateixos nens i monitors que es retroben a colònies.

II

En el nostre centre d'esplai, el *plantejament religiós* ha resultat una qüestió senzilla. El nostre barri, enclavat en la perifèria de Badalona, bàsicament està format per emigrants; només l'1 % de la totalitat dels habitants manifesta un interès per la vida de fe. El Centre d'esplai resta obert evidentment a tots els nens del barri. (De passada, podem fer constar que la comunitat cristiana ja ofereix un servei de catequesi per a aquells casos en què els pares ho demanen.)

Ateses aquestes dades, podem deixar constància que al llarg de vuit anys hem estat un grup de monitors cristians els qui hem tirat aquesta tasca endavant. La nostra fe ens comporta una jerarquia de valors i, consegüentment, se'ns dibuixa un horitzó que ens enriqueix el concepte d'home fins a definir-lo com a: lliure, creador, històric, cultural i transcendent. Pensem que és lícit de preguntar-se sobre l'home, a fi de conèixer quins camins poden ser més adients per a una vida plena de sentit.

A la pràctica, ens esforcem a crear un ambient de respecte entre tots els nens tocant al fenomen religiós. Així, en el cas d'una colònia, d'una excursió, etc., s'anuncia que hi haurà celebració de l'eucaristia per als nens i monitors que ho desitgin, tot respectant la resta del grup, que mentrestant restarà ocupat en altres activitats. Tanmateix, entre la gamma de temes que són reflexionats a colònies o en el centre d'esplai, és normal que hi hagi una referència o un contrast, segons els casos, amb el nucli essencial de la fe cristiana. Finalment, en el terreny personal, creiem que és en el testimoni de cadascú on s'ha de donar una coherència de vida. Pensem que la fe «es viu», no s'imposa.

III

Aquesta pregunta, ens l'hem formulada més d'una vegada a les trobades mensuals dels representants d'onze centres d'esplai de la zona Badalona-Santa Coloma.

Un objectiu concret fóra vincular els pares dels nens per tal que participin d'una manera executiva en algunes de les tasques del centre d'esplai. Hem constatat que en la mida en què els pares coneixen de prop la realitat del món de l'esplai, en van fent una valoració sorprenent, perquè hi veuen un marc òptim per a enriquir les relacions humanes amb llurs fills. D'altra banda, poden aportar suggeriments valuosíssims en ordre a cercar nous camins de finançament econòmic. Fet que té la seva importància, sobretot si tenim en compte la minsa situació de recursos que hem viscut i que encara continuem vivint. (Recordo haver llegit a la «Revista de Badalona», del 12 de juny del 76, p. 15, que el delegat local de la joventut, Alfonso Ramos Cruz, parlava d'unes beques de 2.000 ptes., concedides per l'Ajuntament als nens que participen als campaments juvenils de la Delegación de la Juventud. Desitjaríem que els futurs regidors de la ciutat tinguessin un sentit d'equitat bastant més ampli.)

Veiem, encara, fonamental donar prioritat a la formació permanent dels monitors, esmerçant-hi les energies que calgui i posant-hi tota mena de mitjans. No cal dir que de l'aptitud i de les disposicions dels monitors dependrà en gran part el nivell d'animació dels grups. Els tres darrers anys hem fet passos importants en aquesta línia, però encara hem d'intensificar molt més l'esforç si volem que el Centre d'esplai ofereixi cada vegada més un espai de temps on l'infant jugui tot creixent i creixi tot alliberant-se cap a una maduresa que li permeti d'ésser «forjador de noves obres i configurador de noves situacions».

Joan-Manuel Cubilla i Vila

Apostolat infantil de Palma de Cervelló

I

Partint de les principals possibilitats que ofereixen les nostres colònies, com són: la *natura* (pel que fa al lloc), la *convivència* (pels qui formen la colònia) i *Déu* (els monitors treballem en nom d'una comunitat cristiana), busquem els valors derivats d'aquests tres aspectes i utilitzem les activitats de colònies per a potenciar-los. Procurem que la colònia augmenti el coneixement, el respecte i la sensibilitat vers la natura; potenciem el sentit de respecte, servei, treball i cooperació vers els altres, i procurem de presentar als infants el missatge i el testimoni evangèlics a través de qualsevol activitat.

A part d'aquests tres principis, procurem que els nens segueixin una línia d'ordre i de respecte als altres com més exigent millor, però no imposada fredament sinó dialogant-hi perquè en compreguin la necessitat.

Intentem, finalment, que els nens, tot portant a terme el programa pensat i confeccionat pels monitors, **arribin molt contents** a les colònies.

Hem de dir que som poc experts pel que fa a la continuïtat. Tocant a les colònies, comptem amb uns monitors amb una dedicació molt plena i no manquen els nens disposats a participar-hi. Però després de colònies vénen la feina, els estudis, la televisió, les revistes, etc., factors que fan complex el fet de la continuïtat. Nosaltres tenim un club d'esplai, una catequesi, un equip d'adolescents, trobades de monitors..., tot, però, en estat de perfeccionament.

II

Ens limitem a buscar la manera de transmetre l'evangeli, ja que actuem en nom d'una comunitat cristiana. Com a responsable del centre, estic preocupat més pels monitors que no pas pels

infants, ja que crec que el missatge i el testimoni evangèlics els han d'arribar, no tant a través d'activitats planejades prèviament, sinó de la preocupació constant de cada monitor, cosa certament molt difícil. Crec que falta més constància en la lectura de l'evangeli i en la pregària personal a fi d'anar creixent en la preocupació per transmetre el missatge cristià. També cal afegir que les celebracions surten millorades si hi fem paraules i gestos intel·ligibles, si els infants i els monitors hi participen, i si la línia de la celebració tracta d'aquelles coses que ells viuen més de prop.

III

L'objectiu final fóra fer dels infants uns homes i unes dones que després valguin la pena. Més concretament ens proposem d'aconseguir: un club d'esplai amb una estructura sòlida, una relació més eficaç amb els pares dels infants per tal d'anar-los conscienciant, uns camins més àgils per a la catequesi d'infants i d'adolescents, i una missa per a infants molt més adaptada. A nivell de monitors, volem encoratjar-los a continuar la seva tasca durant quatre o cinc anys fins a poder assolir una maduresa, i fer que es preocupin dels infants amb unes noves perspectives i amb una experiència molt més rica.

Esteve Fisas i Ollé

CRONOLOGIA

Moviment de colònies

1876: El pastor Bion organitza a Suïssa la primera colònia.

1877: Colònies organitzades per la Institución Libre de Enseñanza, a Miraflores de la Sierra (Madrid).

1906: Primeres colònies organitzades de l'Ajuntament de Barcelona: 6 torns, amb 120 infants.

1910: S'eleva a 24 el nombre de colònies de vacances subvencionades per l'Ajuntament de Barcelona, a 46 l'any 1922. Paralització del 1923 al 1930. Represa el 1930, amb 2.181 nens; 1931: 3.282 escolars; 1935: 12.000.

Moviment pedagògic

1889: El Dr. Cecil Reddie funda l'Escola Nova d'Abbotshome a Anglaterra, primera en els nous mètodes.

1898: Col·legi St. Jordi de Francesc Flor i Calcat.

1899: Baden Powel escriu *Aids to scouting*.

1905: Escola Horaciana, fundada per Pau Vila.

1907: Baden Powel organitza la primera acampada de nois a l'illa de Brownsea (24 nois).

1908: *Scouting for a boys*.

Nou Col·legi Mont d'Or de Manuel Ainaud.

Dades socials i polítiques

1902: Mor el Dr. Robert, a Barcelona. A Vallvidrera mor Mn. Jacint Verdaguer.

A Barcelona, I Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

Moviment de la Solidaritat Catalana. Prat de la Riba escriu *La nacionalitat catalana*.

Fundació de l'Institut d'Estudis Catalans.

1909: Setmana Tràgica. Ferrer i Guàrdia és executat.

1913: S'inicien les Colònies de la Lliga d'Higiene Escolar de Sabadell.

1917: A Girona comencen a funcionar els Casals d'Estiu. Energía Eléctrica de Catalunya organitza colònies a Capdella.

1918: Comença les seves activitats l'Obra dels Banys de Mar.

1920: S'inicien les Colònies Escolars de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

1922: S'inauguren les Colònies Permanents de l'Ajuntament de Barcelona. Colònia Vilamar a Calafell.

1924: Comencen a funcionar les Colònies de Montclar.

1911: Fundació dels Exploradores Barceloneses.

Fundació del Consell d'Investigació Pedagògica de Barcelona. Secretari general: Alexandre Galí.

1914: L'Ajuntament de Barcelona crea l'Escola del Bosc, a Montjuïc. La dirigeix Rosa Sensat. Inicia les seves activitats l'Escola d'Estiu, fins al 1922.

Eugeni d'Ors nomenat director d'Instrucció Pública de la Mancomunitat. Artur Martorell inicia un assaig d'Escola Nova a l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona.

La Diputació Provincial de Barcelona crea el Laboratori i Seminari de Pedagogia. N'ofereix la direcció a la Dra. Montessori.

Escola del Mar. Director: Pere Vergés. Creació del Patronat Escolar de Barcelona.

1923: Grup escolar Pere Vila.

Mútua Escolar Blanquerna. N'és director Alexandre Galí.

I Guerra Europea. Es constitueix la Mancomunitat de Catalunya. Prat de la Riba, president.

Mor Prat de la Riba. Creació de les Junes militars de Defensa.

1919: Tractat de Versalles. Neix la Societat de Nacions.

Assassinat de Francesc Layret.

Francesc Macià funda Estat Català.

Es assassinat Salvador Seguí. Dictadura Militar de Primo de Rivera.

Fundació de la «Revista de Catalunya»; director: Antoni Rovira i Virgili.

1925: Decret suprimint la Mancomunitat. Fundació de «La Paraula

Moviment de colònies

1926: Primers torns de les «Colònies per a nenes orfes de militars» i de les «Colònies de l'Institut Català de Sord-muts».

1927: Creació de l'obra de Colònies, dependent de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros.

1930: Inauguració de les Colònies d'Aigües Termals, de l'Ajuntament de Barcelona. Colònia Turissa, a Tossa de Mar.

1933: S'inicien les Colònies del Patronat Cultural Recreatiu.

1934: Inicien el seu funcionament les Colònies Escolars de l'Ateneu Democràtic Republicà del Districte Primer.

Moviment pedagògic

Conferència de Josep M. Batista i Roca al Centre Excursionista de Catalunya sobre els escoltes anglesos. Crea seccions juvenils a diversos centres.

1928: Primer Campament General de Guies Excursionistes i Minyons de Muntanya a Papiol.

1932: Comitè Diocesà de l'Escola Catòlica. Promogué Colònies a partir del 1933.

Mn. Antoni Batlle celebra la missa a l'aire lliure a Collsacabra en presència dels bisbes de Vic i Solsona i del cardenal Vidal i Barquer de Tarragona.

Dades socials i polítiques

Cristiana», òrgan dels sectors catòlics liberals; director: Carles Cardó.

1929: Dimissió de Primo de Rivera. Pacte de St. Sebastià.

1931: Proclamació de la II República. Creació de la Generalitat de Catalunya; president: Francesc Macià. Plebiscit a favor de l'Estatut.

Estatut d'Autonomia. Primera edició del Diccionari General de la Llengua Catalana.

Es crea la Universitat Autònoma de Barcelona; rector: Bosc i Gimpera. Mor Francesc Macià. Li succeeix Lluís Companys.

Sublevació de la Generalitat el 6 d'octubre.

Moviment de colònies

1935: Comencen a funcionar les Colònies de la Lliga Catalana.

1936-1939: Collapso de totes les activitats.

1940: Es prohibeix a les corporacions locals l'organització de colònies escolars.

1946: Represa de les Colònies a Pontons, organitzades per les parròquies de Vilafranca del Penedès.

Moviment pedagògic

Es constitueix Girls i Boy Scouts de Catalunya. Comença a funcionar l'Institut d'Observació Psicològica per a nens i nenes. Director: Emili Mira.

1939-1942: Els mestres de la Generalitat es refugien a les escoles privades.

1939: Reorganització de l'A.C. Española, amb els «Aspirantados» dintre les branques de joves i noies.

1941: Neix l'Escola Virgili amb l'intent de mantenir l'esperit de l'Escola Blanquerna. Sorgeixen també Nausica i Betània.

1945: Represa de l'Escoltisme.

1953: Assalt a un campament escolta al Montnegre.

Dades socials i polítiques

Suspensió indefinida de l'Estatut.

El Frente de Juventudes s'encarrega de l'educació física i de la preparació dels educards. Això durarà fins al 1943.

Acaba la II Guerra Mundial.

Editorial Selecta publica el primer llibre en català després de la guerra. L'ONU condemna el règim espanyol.

1952: Mor a Holanda Maria Montessori.

Skinner publica, a Nova York, *Science and human behavior*. Concordat del govern espanyol amb la Santa Seu.

1954: Retorn de Carles Cardó a Barcelona. Morirà el 1959. Publicació de «Notícia de Catalunya» de Vicens Vives.

Moviment de colònies

1955: Represa de les Colònies a Solsona. Es fan a Peguera i després a Vilada, en l'antic hotel Picancel.

1957: Primeres Colònies a la Seu d'Urgell, a Sta. Maria de Meià. A Barcelona es crea el secretariat de Colònies, dins de Càritas Diocesana.

1958: S'inicien les Colònies a Lleida, promocionades per la Joventut d'A.C. Es funda la Colònia Montsant, dirigida per la Delegació Diocesana d'Aspirants.

1959: A Girona es crea la Federació de Casals d'Estiu.

1961: Comença a funcionar a Barcelona l'Escola Diocesana per a Dirigents i Monitors.

1963: Primeres Colònies promocionades pel bisbat de Girona.

1964: Creació del Consell Diocesà de Colònies, a Solsona, integrat en el Secretariat Diocesà de Catecisme. Lleida: Colònia Verge Blanca.

1965: A Barcelona, el Secretariat de Colònies es converteix en Servei de Colònies de Vacances. A Girona les Colònies passen a dependre de Càritas.

Moviment pedagògic

Jordi Galí funda l'Escola St. Gregori. Mor mossèn Batlle.

1956: Maria Teresa Codina funda l'Escola Talitha. Creació de la Delegació Diocesana d'Escoltisme a Barcelona, Vic, Girona i, després, a Mallorca.

Fundació de l'Escola Costa i Llobera. Neix l'Associació Catalana d'Escoltisme amb una estructura de tipus federatiu, i és presidida pel Dr. Pere Gabarró.

Creació del premi Antoni Balmanya per a obres pedagògiques.

Comença a funcionar, a Barcelona, la Institució Pedagògica Rosa Sensat. Represa de l'Escola d'Estiu.

Dades socials i polítiques

Sublevació d'Hongria i Polònia.

Presència de l'Opus Dei al poder.

1960: Mor Vicens Vives

1962: Comença el Vaticà II.

Sorgeix el moviment de la Nova Cançó.

Moviment de colònies

1966: Es consolida el Servei de Colònies de Vacances a Girona.

1967: Comença a funcionar la Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai, que agrupa els S.C.V. (Servei de Colònies de Vacances) de les Diòcesis Catalanes.

1968: A Barcelona inicien les seves activitats els Clubs d'Esplai.

1970: Reorganització del S.C.V. de Barcelona: els centres coordinats entren a participar en la gestió del Servei. Les activitats de formació queden assumides per l'Escola de l'Esplai (antiga Escola Diocesana per a Dirigits i Monitors).

1972: El Servei i l'Escola de l'Esplai de Barcelona són reconeguts com a entitats filials de Càritas Diocesana.

Moviment pedagògic

Es publica, a Florència, *Scuola di Barbiana*.

1969: Fundació Artur Martorell. Llibre Blanc: *Bases para una política educativa*. Creació de l'ICE (Institut de Ciències de l'Educació). Conferència del Episcopado Español: *La Iglesia y la educación en España, hoy*.

Dades socials i polítiques

Mor Freinet. Són expulsats de la universitat de Barcelona 70 professors, acusats de prestar suport al sindicat democràtic d'estudiants. Manifestació de capellans davant la Comissaria de la Via Laietana.

Llei Orgànica de l'Estat.

Estat d'excepció. Celebració a tot Catalunya del Centenari de Pompeu Fabra. Revolució del Maig Francès. Primavera de Praga i invasió de Txecoslovàquia per l'exèrcit soviètic.

Se celebra, a Barcelona, el I Congrés de la Formació. Les Corts aproven la Llei General d'Educació.

1974: La Conferència Episcopal Catalana reconeix la Coordinació Catalana com a Secretariat Interdiocesà.

1975: La Conferència Episcopal Catalana dona el seu vist i plau als Estatuts generals de Minyons Escoltes de Catalunya.

1976: La Conferència Episcopal Catalana aprova, el 26 d'octubre, els Estatuts de la «Coordinació Catalana de Serveis de Colònies, Casals d'Estiu i Clubs d'Esplai».

Josep M.ª Fisa

Notes: Per a l'elaboració d'aquestes taules ha estat de gran utilitat el treball de cronologia de Jordi Moners publicat a «Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo», núm. 89, maig-juny 1972, pp. 18-27. Les dades sobre colònies a partir del 1939 tenen només en compte les que són promogudes per entitats d'Església i coordinades en els diferents S.C.V.

L'ESGLÉSIA EL 1976

Gener

Trobada Permanent d'Entitats d'Església, que aplega una bona colla de grups i associacions diversos, vol assegurar el testimoniatge col·lectiu dels cristians, avui. Així ho ha fet públic en una conferència de premsa.

Crítica situació econòmica del clergat de Vic. Entre les mesures a prendre pel Bisbat no es descarta la venda de béns immobles.

A Barcelona, creació de la Cai-

xa diocesana de compensació, que permeti d'assegurar un sou mínimament digne a tots els preveres.

Coincidint amb el seu vint-i-cinquè aniversari, l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB) inaugura uns nous locals a l'edifici del Seminari conciliar.

«L'Església a Catalunya al moment present»: sessió del Servei d'Estudis del Centre d'Estudis Pastoral, a Montserrat. El pare abat assenyala un programa d'acció en cinc punts.

A Berga, mor mossèn Josep Armengou, a 65 anys. Fill de la vila, organista, patriota de tota la vida, escriptor i home de cultura i de vasta influència.

Intercanvi públic de notes polèmiques entre el governador civil de la província de «Balears» i el bisbe de Mallorca arran d'interferències de l'autoritat civil a la parròquia de Sant Miquel.

Primeres «ordenacions» a El Palmar de Troya, a càrrec d'un arquebisbe vietnamita jubilat.

Pastoral dels bisbes andalusos sobre el valor de les expressions del catolicisme popular.

«L'Església d'Espanya sense Concordat», jornades organitzades per la Universitat pontificia de Comillas.

Monsenyor Ramon Taibo, bisbe de l'Església Espanyola Reformada Episcopal, considera simptomàtic que el missatge de la Corona faci referència a la llibertat religiosa.

Noves «ordenacions» de sacerdots i «consagracions» de bisbes a El Palmar de Troya, a desgrat de les severes prohibicions eclesiàstiques.

L'orde del Cister ha decidit el trasllat de la comunitat de Boquen (França). Així es clou l'experiència de B. Besret.

A París, denúncia del cardenal Marty: «No podem resignar-nos a guanyar diners posant en mans dels altres ginyes de mort.»

Al Brasil, el «suïcidi» de l'o-

brer Manuel Fidel Filho, als locals de la policia militar de Sao Paulo, ha estat, de fet, una mort a causa de la tortura.

Febrer

L'arquebisbe de Barcelona crida l'atenció, públicament, sobre el «destape» sexual.

La Conferència episcopal tarraconense celebra la propera aparició del diari «Avui» i s'adhereix públicament al Congrés de Cultura Catalana.

Barcelona: directrius pastorals sobre les primeres comunions en una línia de simplificació i autenticitat.

Durant la seva visita a Catalunya, els reis pugen a Montserrat. L'abat parla de reconciliació i de reconeixement dels drets del nostre poble.

Barcelona: el bisbat cedirà uns terrenys a l'Apostolat del Mar per a construir-hi un club al servei dels mariners necessitats.

València: polèmica entorn del *Llibre del Poble de Déu*, del qual és l'ànima el pare Riutort i que ha estat objecte d'una campanya en contra amb participació de la Comissió diocesana de litúrgia i amb l'orquestració de les forces bunkerianes a través de la premsa del «Movimiento».

Els diaris recullen setmanalment les «cartas cristianas» del cardenal Tarancón.

El consell presbiteral d'Oviedo, en un comunicat sobre la situació a Astúries, remarca positivament el ressorgiment de la consciència de poble.

A Madrid, destrucció de la seu de la Germandat Obrera d'A.C. (HOAC) per quatre individus emascarats i armats.

Nota pastoral dels bisbes de Sant Sebastià sobre dues morts violentes per motius polítics.

A Madrid, regulació de l'economia del clergat. Mínim mensual: 12.000 ptes.

XXIV assemblea plenària de la «Conferencia del episcopado español», a Madrid.

Monsenyor Laszlo Lekai és nomenat titular d'Esztergom, seu primada d'Hongria, vacant des de l'afer Mindszenty, l'any 1948.

Sisena conferència episcopal regional de l'Àfrica occidental francòfona, i inauguració de la segona Facultat de Teologia a l'Àfrica negra.

Mor a Londres, als 82 anys, monsenyor Roberts, jesuïta, antic arquebisbe de Bombai, d'on havia dimitit quan encara no s'estilava. Ha estat qualificat com «un dels més grans campions de la llibertat en l'Església catòlica, els darrers trenta anys».

Març

Aparició del primer número de la «Revista Catalana de Teolo-

gia», publicació bilingüe de la Facultat de Teologia, secció de Sant Pacià.

Extensa pastoral de quaresma del bisbe de Barcelona: «La formació de la consciència moral del cristià, avui».

Mor, a Barcelona, mossèn Narcís Saguer, als 83 anys, fundador de la parròquia de Sant Ildefons, renovador de la vida parroquial i protagonista de l'afer Galinso-ga» que desencadenà una campanya popular de gran abast contra «La Vanguardia» l'any 1959.

«Declaración teológica sobre el actual momento histórico español»: ampli i notable document de la Facultat de Teologia, secció de Sant Francesc de Borja.

Davant la greu situació dels treballadors del ram hotel·ler, el bisbe de Mallorca promou una col·lecta i s'interessa perquè les autoritats civils i sindicals emprenguin les accions convenients.

La premsa comença a fer-se ressò d'unes «aparicions» de la Mare de Déu que tenen lloc puntualment el dia 11 de cada mes des de fa dos anys a Cerdanyola.

Una quarantena de religioses participen en un simposi sobre la inserció de les religioses a Catalunya: un petit comitè en mantindrà la continuïtat.

A Banyoles, jornada d'estudi promoguda pel grup gironí de Drets Humans.

Després d'anys de pràctica, la comunió a la mà comença a ser autoritzada oficialment a Barcelona, a Girona i a tots els bisbats catalans.

A la parròquia del Pi, de Barce-

lona, commemoració del tercer centenari de l'ordenació sacerdotal de sant Josep Oriol.

Més de vuit-centes persones assisteixen a dues taules rodones sobre el pluralisme dels cristians dins la societat i dins l'Església.

Fets luctuosos a Vitòria i comoció a tot el país: la policia irromp en una església on estan reunits centenars d'obriers: quatre morts i cent ferits. Funeral concelebrat i notable homilia (pràcticament «imposada» pels capellans al bisbe). L'ajuntament de la ciutat fa pública la seva disconformitat per l'actuació governativa.

Segons el cardenal Tarancón, la diòcesi de Madrid té el clergat més jove d'Europa.

Els «bisbes» consagrats a El Palmar de Troya són ja 22.

«Algunes actituds cristianes davant la nova societat»: pastoral de quaresma dels bisbes de Bilbao, Pamplona i Sant Sebastià.

El bisbe de Toledo, doctor González Martín, manifesta que l'Església no ha de fer el joc a les forces polítiques ocultes que volen accedir al poder.

Es autoritzada la comunió a la mà. Finalment, i a la tercera prova, la «Conferència del episcopatado español» ha aconseguit els dos terços de vots favorables, necessaris per poder-ho demanar a Roma.

En una església de París s'ha estrenat la pel·lícula de Rosselli-

ni *El Messies*, atenent als valors espirituals de l'obra del gran director italià.

L'oficina de premsa del Vaticà desmenteix els comentaris que provoquen les paraules del papa sobre «una mort que no pot ser llunyana».

Document de la Conferència episcopal dels EE.UU.: «No pretenem constituir un bloc electoral religiós, ni desitgem patrocinar els candidats presidencials.»

Dom Basil Hume, el mateix dia que va rebre la consagració episcopal per a la seu catòlica de Westminster, va acudir a les vespres de l'abadia anglicana del mateix títol, a Londres.

Abril

Crítica dura i sense matisos del bisbe de Tortosa al document *Una alternativa para la enseñanza*, del col·legi de doctors i llicenciats de Madrid.

Declaració conjunta dels secretariats diocesans de Justícia i Pau, de Barcelona, Girona i Tarragona: tracta dels drets humans i reclama l'amnistia que «a desgrat del clam ciutadà, encara no ha arribat».

Conferència del pare Miquel Batllori, a Barcelona, sobre el cardenal Vidal i Barraquer.

«100 anys de colònies». Amb motiu del centenari de la primera colònia de vacances, a Suïssa, el Servei de Colònies de Barcelo-

na organitza una important exposició al col·legi d'arquitectes i diversos actes sobre el moviment de colònies a Catalunya.

«Els cristians davant la qüestió escolar», document publicat per 24 cristians barcelonins, fortament crític de les posicions eclesiàstiques oficials.

Castelló: el bisbe surt al pas de les polèmiques a què dona lloc la distribució de la comunió a la mà.

Xirinacs és cridat a declarar a la comissaria per l'homilia que va pronunciar en la missa funeral d'Oriol Soler Sugranyes, fugat, juntament amb altres presos polítics, de la presó de Segòvia i abatut per la policia ran de la frontera francesa.

La Seu d'Urgell. Des de fa mesos, dues religioses presideixen la trobada dominical de la comunitat cristiana —lectures, homilia, pregària i comunió— en pobles sense capella.

Mor mossèn Josep Sanabre a Barcelona, als 83 anys. Arxiver i reorganitzador de l'arxiu diocesà després de la guerra, autor d'obres d'història eclesiàstica i civil de Catalunya, capellà catalanista i home d'un ampli ventall de relacions.

A Barcelona mor mossèn Manuel Trens, a 84 anys, fundador d'«Amics de l'Art Litúrgic», consiliari del Círcol Artístic de Sant Lluç, autor d'estudis i publicacions i figura senyera en el camp de l'art sagrat.

Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi, després d'una celebració pasqual, a la qual assisteixen di-

versos centenars de joves i noies, celebren a Montserrat el vintè aniversari de la mort de mossèn Antoni Batlle, fundador del nostre escoltisme catòlic. L'acte, que presideixen el bisbe d'Urgell i el pare abat i al qual assisteixen delegats europeus, és com una mena de consagració de l'escoltisme catòlic català.

A Madrid, sèrie de conferències sobre «L'evangelització en el món d'avui».

Els «bisbes» de El Palmar de Troya es traslladen a França.

Audiència del papa al ministre d'afers estrangers, José M. Areilza.

Vuitanta preveres de Màlaga fan públic un escrit on qüestionen la celebració de la setmana santa a la ciutat.

El setmanari italià «Tempo» publica un article de l'escriptor francès Roger Peyrefitte molt ofensiu envers el papa. El diumenge, dia 4, a totes les parròquies d'Itàlia, es fa una pregària especial pel Sant Pare.

Hans Küng presenta l'edició italiana del seu llibre *Ésser cristià*, amb una tirada de 20.000 exemplars. A Alemanya, l'obra ha aconseguit un tiratge de 160.000 exemplars.

Grups de catòlics alemanys s'oposen a la instauració del «Nou Ordre de la Missa» obligatori des del 7 de març. El cardinal Doepfner, de Munic, ha indicat el perill que l'Església Catòlica a Alema-

nya es constitueixi en un «bunker» tridentí.

Maig

L'arquebisbat de Tarragona fa públic l'estat de comptes de l'any 1975. Després de la nòmina del clergat, la partida més gran és la dedicada a la construcció i reparació d'esglésies.

«És clar que la pastoral ha d'aprofitar el valencià, precisament per això: perquè és la nostra llengua», declara el bisbe de Castelló. El seu ús en les celebracions litúrgiques augmenta paulatinament.

La Conferència episcopal tarraconense pren la iniciativa del retorn de les despulles del cardenal Vidal i Barraquer, i dona el seu beneplàcit a la Federació de Cristians de Catalunya, promoguda pels antics membres de la Federació de Joves Cristians.

A Montserrat, consell internacional de Pax Christi, amb assistència del cardenal Alfrink, el qual va a saludar Xirinacs davant la presó Model.

A Barcelona, commemoració del desè aniversari de la «manifestació de capellans» davant la comissaria de policia: demanaven aclariments sobre tortures a detinguts i van ser dissolts en ple migdia i amb una violència impensable. Reunió de capellans i comentaris als diaris.

Més d'un centenar de capellans i religiosos assisteixen a la cons-

titució de l'Associació d'Eclesiàstics Catalans, que voldria donar consistència i continuïtat a les assemblees que s'han celebrat amb anterioritat.

Barcelona: Document episcopal de línia oberta sobre pastoral sacramental: «S'ha d'aconseguir un major respecte a la llibertat religiosa.»

Mor a Barcelona, després de llarga i cruel malaltia, mossèn Abelard Sayrach, als 45 anys; d'origen burgès, consiliari entusiasta dels moviments d'A.C. i capella obrer d'una trajectòria singular.

A Manresa, homenatge a mossèn Pere Tarrés i Claret, fill de la vila i antic dirigent destacat de la Federació de Joves Cristians. Presideix els actes el doctor Pont i Gol i hi assisteixen unes 3.000 persones.

Comunicat del Secretariat de Justícia i Pau de Barcelona que lamenta la suspensió **governativa** de la Marxa de la Llibertat.

A Berga, culminació d'un seguit d'actes d'homenatge a mossèn Josep Armengou, mort el gener passat. Presideix el doctor Josep Pont i Gol i hi assisteixen nombroses personalitats de tot Catalunya.

Carta d'un grup de mil cinc-cents sacerdots i seglars de València al nunci: el successor de l'arquebisbe actual ha de ser un pastor que conegui la realitat valenciana.

Pastoral del bisbe de Las Palmas amb ocasió del Primer de

Maig: «El món obrer ha d'ésser-hi present, a l'hora de plantejar els camins de la nova convivència a Espanya.»

«No és honrat aprofitar-se del camp sense una promoció dels camperols», diu el bisbe de Terol. No s'hi val a decidir sobre el món rural des d'uns interessos que li són aliens.

Document episcopal conjunt sobre l'atur obrer a Andalusia: aquest fet posa de manifest la irracionalitat del nostre sistema econòmic, les estructures del qual resulten perjudicials als més dèbils.

A Madrid, conferència a càrrec del secretari general de la Unió catòlica internacional de la premsa, Pierre Chevalier.

A Espanya hi ha 665 publicacions eclesiàstiques, en general de curt tiratge; 17 editen més de 100.000 exemplars; el 70 per cent surten a Madrid i Barcelona. Són estadístiques fetes públiques amb motiu de la Jornada de les comunicacions socials.

Missatge pasqual de Pau VI.: «L'avarícia cega per l'exclusiva prosperitat temporal pot causar a l'home una major infelicitat.»

L'episcopat polonès es manifesta en favor de les llibertats polítiques. Demana sindicats lliures i independents, tribunals imparcials i un parlament elegit per sufragi universal.

Vuit jesuïtes espanyols són expulsats del Paraguai. El pare Arrupe en protesta vigorosament:

es tracta d'una violació dels drets de l'home.

A Itàlia, intellectuals catòlics notoris es presenten com a candidats independents a les llistes del P.C. italià. Severa advertència del cardenal Poma, president de la Conferència Episcopal italiana.

Al Vaticà, creació de vint nous cardenals. Per primera vegada a la història la majoria no són europeus.

Juny

A Lleida, homenatge a mossèn Llorens i Ventura, sacerdot catalanista i demòcrata, mort a l'exili l'any 1956, amb assistència del bisbe Ramon i del bisbe francès Louis Courrèges.

A Areu, a la Vall Ferrera, homenatge de pallaresos i barcelonins a mossèn Antoni Batlle.

A Roma, visita *ad limina* conjunta de tots els bisbes de la Conferència episcopal tarraconense, interpretada per alguns nuclis com una afirmació pública de l'Església catalana. Les paraules del papa, en aquesta ocasió, no responen a l'expectativa d'aquests sectors.

Reunió de més d'un miler d'obrers metal·lúrgics a la catedral de Barcelona per no haver-ho pogut fer a la delegació de Sindicats.

L'Institut de Teologia de Barcelona acaba el tercer curs d'existència, amb el qual culmina per primera vegada el cicle de tres anys. La totalitat d'alumnes matriculats ha estat de 162.

El bisbat de Tortosa promou un projecte d'ajut al desenvolupament de Nouna-Dougou (Alt Volta).

Primeres jornades de l'Associació d'Historiadors de l'Església a Catalunya.

A Barcelona, consulta de cara al nomenament de nous vicaris episcopals, que no aconsegueix gaire audiència.

Visita Madrid la mare Teresa de Calcuta; recorre els barris perifèrics i es reuneix amb 1.200 religioses.

A Toledo, trobada ecumènica entre catòlics, protestants i anglicans.

A Pamplona, acte acadèmic en memòria de monsenyor Escrivà de Balaguer, presidit pel seu successor, Álvaro del Portillo.

A Santiago, tercera reunió plenària del concili provincial de Galícia. El tema de la litúrgia en llengua gallega hi ocupa un lloc important.

Document preparatori del pròxim Sínode de Bisbes, que tindrà lloc els mesos de setembre i octubre de l'any que ve. Tema principal: la catequesi dels infants i dels joves.

La Santa Seu condemna amb una fermesa poc freqüent la carrera d'armaments, fent notar que l'única excomunió del Vaticà II va referir-se a un possible ús d'armes nuclears.

Juliol

Inici de la Marxa de la Llibertat a diversos punts dels Països Catalans. I inici de detencions, multes i problemes dels marxaires.

Un grup de dones de treballadors de l'empresa Motor Ibèrica, que s'havien tancat a la parròquia de Sant Andreu, és finalment desallotjat per la policia. Notes de protesta de la parròquia i de l'arquebisbat.

Primera reunió de la comissió per al retorn de les despulles del cardenal Vidal i Barraquer mort a l'exili l'any 1943. La presideix el doctor Pont i Gol a Tarragona.

A Barcelona, desena assemblea de l'Església Adventista del Setè Dia, d'Espanya.

L'arquebisbat de Barcelona parla de les «aparicions» a can Sardà, de Cerdanyola, i prega els fidels que s'abstinguin d'acudir-hi.

Declaracions de monsenyor Proaño, bisbe de Riobamba (Equador), de pas per Barcelona: «Enfront d'un món d'injustícia i de pecat, l'Evangeli només es pot viure lluitant pacíficament i fortament.»

A Mallorca, Setmana de Pastoral Urbana, amb una clara afirmació que «la llengua de Mallorca ha de ser la pròpia i normal de les celebracions litúrgiques a Ciutat».

A desgrat de la nota de l'arquebisbat, 4.000 persones acudeixen a Cerdanyola el dia 11. Però la «vident» no s'hi presenta.

El rei renuncia al «privilegi» de la presentació dels bisbes. Han

passat deu anys de la petició del concili Vaticà II.

Els bisbes catalans fan pública la seva satisfacció per la renúncia del rei al «privilegi» de presentació dels bisbes.

Urgell. Normes per a la seguretat d'obres d'art de pobles abandonats.

El bisbe de Vic es queixa de la manipulació d'actes pastorals. Concretament de la «instrumentalització per a fins polítics» de la visita col·lectiva a Roma dels bisbes catalans.

Darreres cartes del Club Torsi-many: sobre els béns de l'Església i sobre la conveniència d'elecció dels bisbes per un termini fix. El club, que ara s'acomiada, el constituïen nou capellans i laics que durant dos anys han opinat lliurement sobre problemes generals de la nostra Església.

A la biblioteca pública episcopal de Barcelona, i amb assistència del doctor Jubany, inauguració del «Centre de Documentació religiosa Ramon Cunill» i del fons dels seminaris de Litúrgia, Iconografia i Catequesi.

A Barcelona, XI Escola d'Estiu promoguda per Rosa Sensat, amb la participació de milers de mestres i en un clima d'eufòria democràtica. Declaració refeta «Per una nova escola pública», amb presa de posició decidida contra l'escola privada i per la laïcitat.

Important document de signe obert: «Afirmacions per a un temps de recerca». El subscriuen

set teòlegs, entre ells dos bisbes (Palenzuela i Setién).

Document de la comissió episcopal d'apostolat social: «Orientacions cristianes sobre participació política». El seu estil i l'instrumental conceptual d'anàlisi que utilitza són inhabituals en documents episcopals.

S'obre una subscripció pública per a la restauració de la catedral de Burgos. La meitat de la quantitat necessària (de 50 a 60 milions de pessetes) anirà a càrrec del pressupost del Patrimoni artístic.

El bisbe de Bilbao es fa ressò del clam popular i demana una àmplia amnistia; la petició que el Govern ha formulat al rei resulta insuficient.

Des del Vaticà, suspensió «ipso facto», reservada a la Seu Apostòlica, a monsenyor Lefebvre, per un any en l'atorgament dels ordres sagrats.

Bicentenari de la independència dels Estats Units. El papa fa vots perquè aquest país «pugui prosperar sempre en la llibertat i en la justícia».

A Buenos Aires, assassinat de dos sacerdots i tres seminaristes. Sobre els cadàvers consta aquesta inscripció: «Morts pel dinamitament dels nostres camarades policies.»

Trenta-nou sacerdots i religiosos, catòlics la major part, són expulsats del Vietnam i arriben a Bangkok.

Mor el cardenal Doepfner, antic bisbe de Berlín oriental i pre-

sident de la Conferència Episcopal alemanya. Va tenir una intervenció notable en les tasques del Vaticà II.

Monsenyor Lefebvre és suspès «a divinis» per la Congregació Vaticana dels Bisbes.

Mort de Rudolf Bultmann, teòleg alemany luterà i gran investigador de les tradicions pre-evangèliques.

Agost

Les «aparicions» de Cerdanyola són definitivament jutjades per l'arquebisbat de Barcelona: «No hi ha res que manifesti o faci suposar una intervenció sobrenatural extraordinària.»

Barcelona. A la plaça de braus de les Arenes, assemblea anual dels Testimonis de Jehovà, simultàniament amb altres set llocs de tot Espanya.

Detenció governativa a Riobamba (Equador) de cinquanta-tres persones reunides per a estudiar la problemàtica pastoral de l'Amèrica llatina. Entre ells, disset bisbes i mossèn Josep Camps, rector de la parròquia de Sant Andreu de Palomar de Barcelona, invitat expressament per monsenyor Proaño.

Peregrinació diocesana de Barcelona a Santiago de Compostella amb motiu de l'Any Sant: cinc-centes persones presidides pel bisbe auxiliar Ramon Daumal.

Carta pastoral del bisbe de Vic sobre la sexualitat.

A Sant Miquel de Cuixà, Jornades del CIEMEN (Centre internacional sobre problemes de les minories ètniques i nacionals) amb una cinquantena d'assistents. Temes: les minories en el dret internacional i les relacions lingüístiques occitano-catalanes.

Diversos comentaris apareguts a la premsa posen de manifest la situació peculiar del bisbe d'Urgell, el nomenament del qual (juntament amb el del bisbe castrense) queda exclòs de la renúncia reial.

Un barceloní —el germà Pere— ingressa a la comunitat monàstica de Taizé.

Aparició del primer número de «Saó», «papers pastorals del País valencià».

«El poble espanyol serà consultat sobre la confessionalitat de l'Estat», declara el ministre d'Afers Estrangers.

Ordenació sacerdotal, a Madrid, de cinquanta membres de l'Opus Dei pel bisbe de Granada.

L'associació per a l'amistat islamo-cristiana ha iniciat els preparatius amb vista al II congrés islamo-cristià que se celebrarà a Còrdova l'any vinent.

Monsenyor Osés, bisbe d'Osca, declara que l'Estat no ha de ser confessional i que el divorci és, per als cristians, un afer pastoral i no una batalla civil que s'ha-gi de guanyar a les Corts.

Reducció a l'estat laical de dom Franzoni, ex-abat benedictí de

Sant Pau Extramurs, i suspès «a divinis» fa dos anys.

A Filadèlfia, acord entre teòlegs catòlics, protestants i ortodoxos sobre l'eucaristia: aquesta comporta la presència real de Crist i representa també el seu sacrifici.

A Ginebra, reunió del Comitè Central del Consell Ecumènic de les Esglésies, compost per 134 membres, i amb representació de les grans confessions i dels continents.

A Riobamba (Equador), detenció de disset bisbes i de trenta-sis persones més, en una reunió de tipus pastoral «en l'esperit de Medellín».

Setembre

La secció catalana de Pax Christi atorga els Memorials Xirinacs.

A Andorra, celebració de la festa nacional i inauguració del nou i discutit santuari de la Mare de Déu de Meritxell, amb assistència del bisbe d'Urgell i de madame Giscard d'Estaing.

Davant la persistència dels rumors, Trobada Permanent d'Entitats d'Església fa públic un comunicat, on lamenta que la base eclesial no sigui consultada a l'hora de nomenar nous bisbes auxiliars per a Barcelona.

A Barcelona, congrés internacional de Teoria i Praxi, amb destacada participació de Balmesiana.

La Marxa de la Llibertat fa la

seva entrada final a Poblet encerclada per les forces de l'ordre. L'abat del Monestir acull els marxaires i els adreça la paraula.

11 de Setembre. Diada nacional i concentració a Sant Boi de Llobregat.

Un artefacte explota a la sinagoga israelita de Barcelona.

Mossèn Josep Gea, bisbe auxiliar de València, és nomenat bisbe d'Eivissa. Així s'enforteix el lligam valencià de les illes.

Primers nomenaments, més aviat poc engrescadors, de bisbes sense presentació per part de l'Estat: Guàdix-Baza, Eivissa, Platsència (titulars), Bilbao i Santiago (auxiliars).

L'HOAC es manifesta contrària a la constitució d'un sindicat d'inspiració cristiana.

Planteamientos actuales de la enseñanza, vast document de la comissió permanent de la «Conferencia del episcopado español», que reitera les posicions de sempre: confessionalitat, classe de religió obligatòria, àmplia llibertat per a l'escola privada.

A Samos, XVI setmana d'estudis monàstics amb ocasió del tercer centenari del naixement del pare Feijoo.

Referència del papa al cas LeFebvre, amb paraules mesurades però plenes de tristesa, en un moment d'expectació davant la possibilitat que el bisbe francès pugui ser excomunicat.

Declaració de monsenyor Etche-

garay, president de la Conferència Episcopal francesa, a la tornada d'un llarg viatge per Rússia: «Ningú no pot arribar a imaginar-se l'abast i la intensitat de la vida religiosa a la URSS. Es tracta del volcà més gran de la cristiandat...»

A Castalgandolfo, entrevista del papa amb monsenyor Lefebvre. Arran de la visita es comenta: El papa ha rebut Lefebvre com a pare, però també sentint-se cap de l'Església i responsable de la fe i de la comunió.

El Vaticà retira al MIJARC (Moviment Internacional de la Joventut Catòlica Rural) el seu reconeixement com a organització internacional catòlica.

A Rio de Janeiro, Adrià Hipólito, bisbe brasiler, és trobat apallissat, nu i lligat, en un suburbi de la ciutat, després d'haver estat segrestat juntament amb un familiar.

Octubre

A Barcelona, constitució del nou equip de govern (abans «Consell episcopal»). Els bisbes auxiliars hi són equiparats als altres vicaris episcopals de zona i deixen de constituir una anella intermèdia entre aquests i el bisbe.

Segona trobada general del Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians de Catalunya (MUEC), amb assistència de més de cent cinquanta joves i de l'arquebisbe de Tarragona, a més de

representants d'altres moviments catalans i estrangers.

A Mallorca, segon congrés internacional sobre Ramon Llull, amb particular dedicació als ideals missioners del Beat.

«Voteu amb llibertat i responsabilitat», diu el bisbe de Vic a través del «Full Diocesà».

A Barcelona, celebració del XXVè aniversari de la revista «El Ciervo». Destaca l'aparició d'un número extraordinari amb escrits de tots els col·laboradors d'aquests vint-i-cinc anys.

«Agermanament» projecta la realització d'una pel·lícula sobre el gironí Joan Alsina, assassinat a Xile amb ocasió del cop d'Estat del general Pinochet.

A Barcelona, conferència de premsa de la nova Junta de la Federació diocesana de pares de família: els punts programàtics no volen significar una marxa entera respecte a la línia de la Junta anterior.

La Conferència episcopal tarraconense presenta un document de treball sobre *L'escola cristiana que volem*.

A Santiago XXX setmana social espanyola sobre «Humanització de les estructures socials».

A la Universitat de Navarra, III congrés internacional de Dret Canònic amb assistència del cardenal Felici.

Carta d'un grup important de sacerdots de Plasència que critica la manera com continuen fent-se els nomenaments episcopals: ni ells ni la pobra Extrema-

dura han estat tinguts en compte. També hi ha reaccions contràries a València, diòcesi d'on han sortit alguns dels nous bisbes.

Un sacerdot de Plasència, bisbe d'Àvila. A Espanya no queden ja seus vacants.

Nova petició de Justícia i Pau al govern en pro d'un estatut dels objectors de consciència: demana l'alternativa d'un servei civil voluntari.

A Rhodèsia, condemna a deu anys de presó a monsenyor Lamont, bisbe d'aquella ciutat, el qual ha denunciat repetidament el racisme del govern de Smith.

A Friedrichshafen, prop de Constança, hi ha l'anomenat «festival Lefebvre»: missa segons els ritus antics, una conferència, diatriba contra la Cúria romana, al·lusions al papa i gran «inflamació» anticomunista.

Visita al papa d'una delegació autoritzada de l'Església luterana: després de la Reforma és la segona vegada que ha tingut lloc una visita d'aquest tipus.

Novembre

«Les organitzacions marxistes volen apoderar-se de les nostres escoles», diu el bisbe de Vic.

El bisbe de Sogorb-Castelló presideix un funeral commemoratiu del VIIè centenari de la mort del

Rei en Jaume, al santuari de la Mare de Déu del Lledó i hi predica l'homília.

Conferències del pare Díez Alegría, a Lleida, sobre «Fe i societat», amb gran nombre d'assistents.

A Barcelona, mor mossèn Narcís Prat, a 66 anys, director i gran impulsor de Càritas diocesana durant 25 anys.

Jornades catalanes de Justícia i Pau dels secretariats de Barcelona, Girona i Tarragona.

A Barcelona, presentació del consell de l'àmbit 19 del Congrés de Cultura Catalana sobre «El fet religiós». La comissió encarregada ha elaborat un full que ha estat abundantment difós.

A Tarragona, vint-i-cinquè aniversari de la consagració episcopal del doctor Pont i Gol.

Recopilació de normes i orientacions diocesanes del bisbat d'Urgell, aplec de documents d'una gran utilitat.

Fe i Societat, moviment de Cristians pel Socialisme, inaugura un nou despatx de serveis a Barcelona.

L'arquebisbe de Madrid no autoritza la celebració d'una missa a la plaça d'Orient, de Madrid, en l'aniversari de la mort de Franco.

A Roma, beatificació de la carmelita María-Jesús López de Rivas, amanuense de santa Teresa en la composició de *Las Moradas*.

Intervenció del pare Díaz Moreno, a TVE, sobre el divorci. Comentarís, reaccions i aclariment:

en cas de promulgació d'una llei divorcista, l'Església hauria de limitar-se a recordar als catòlics els seus deures de consciència.

El dia 12 es casa l'ex-sacerdot jesuïta pare García Salve, del Secretariat de CC.OO. i membre del comitè executiu del Partido Comunista de España.

A les diòcesis de Pamplona-Tudela, Sant Sebastià i Bilbao, orientacions pastorals sobre la utilització de les esglésies i els locals eclesials per a fins no estrictament religiosos.

En ocasió del pròxim referèndum, la comissió episcopal d'Apòstolat Social publica unes orientacions cristianes, notables per la seva obertura.

Justícia i Pau presenta al govern un projecte d'estatuts per als objectors de consciència.

A Roma, celebració del Congregno Ecclesiale, preparat durant tres anys; abstenció dels «grups més inquiets» d'Església.

A Lourdes, l'Assemblea de l'Episcopat francès fa una reafirmació enèrgica en la línia del Concili; adverteix, però, severament els extremistes d'esquerra i de dreta.

A Itàlia, conclusió de l'Assemblea Ecclesiale: s'hi insisteix en la llibertat d'opció política dels catòlics.

Assemblea sinodal de les Esglésies Protestants Alemanyes: «Els cristians han d'acollir tots aquells que sofreixen discriminació en la societat.»

Al Brasil, denúncia de l'episcopat contra el clima general de violència que hi ha al país i l'expoliació, de part dels poderosos, dels indis amazònics abandonats a una situació dramàtica.

Desembre

El bisbat de Girona cedeix a la Diputació una part del palau episcopal per a la instal·lació de les dependències del Museu provincial.

«La democràcia en l'Església i l'elecció dels bisbes», taula rodona organitzada per Trobada Permanent d'Entitats d'Església, a Barcelona. Un públic nombrós, i amb una gran proporció de joves, escolta la ponència d'Alberto Iniesta, bisbe auxiliar de Madrid.

Nota de l'arquebisbat de Barcelona sobre l'augment de la paga estatal als capellans: no significa una manca d'independència de l'Església ni és una manera d'esquivar les seves responsabilitats.

A Barcelona, reunió promoguda per la Delegació episcopal de Sagraments i Litúrgia sobre «Diaconat i ministeris».

Vuit capellans barcelonins demanen adhesions a un comunicat contrari a l'augment de la paga de l'Estat: la llibertat de l'Evangeli és en joc.

El full dominical de Barcelona, Lleida, Mallorca, Tortosa i Urgell es fa ressò dels signes de ressorgiment de la vida eremítica en diversos indrets de Catalunya.

«Els bisbes davant la qüestió escolar». Setanta barcelonins fan una anàlisi crítica del document «Planteamientos actuales de la enseñanza»: ens ha decebut; no és un document pastoral sinó ideològic.

A Tortosa, mor mossèn Joan B. Manyà, a 93 anys. Fill de Gandesa, company de Carles Cardó, impulsor de la F.J.C. al seu bisbat, col·laborador del pare Ignasi Casanovas, autor de nombrosos llibres en català i en llatí, teòleg escolàstic rigorós i lliure, home de poble afable i senzill, bescantat i marginat per bisbes ineptes, era la figura més prominent de la ciutat i de la diòcesi, sempre fidel a Crist i a Catalunya, a l'estudi i a l'amistat.

L'Església no posa dificultats al fet que puguin ésser traslladades al diumenge algunes de les festes religioses d'entre setmana.

Document dels bisbes d'Andalusia sobre «El cristià i la política»: «Espanya necessita molta tolerància respectuosa».

A Madrid, primer Congrés Jueu, des de l'any 1492. Hi ha a tot Espanya 11.000 jueus, onze comunitats i 3 rabins, a Barcelona, Madrid i Màlaga.

Document de treball sobre l'acció socio-política dels jesuïtes. Insisteix en una major solidaritat amb els pobres com a fruit d'una

opció cristiana (i no d'una ideologia classista).

Segons rumors no confirmats, al principi d'any la nòmina estatal dels capellans passarà de 5.000 a 15.000 ptes.

La campanya de Càritas Española a favor del poble del Sàhara no ha donat el resultat esperat. Sembla que els partits de l'oposició no hi han respost prou positivament.

A Notre-Dame de París, enmig d'una gran gentada i en presència de jerarquies de diferents confessions cristianes, proclamació de la segona «Carta al Poble de Déu» del concili dels joves de Taizé: les energies de l'amor per a assumir el risc de la vida cristiana s'han de trobar en l'oració i en l'Escriptura.

A Varsòvia, durant un sermó a la catedral, el cardenal Wyszyński denuncia la brutalitat de la policia polonesa contra els obrers.

Les posicions de monsenyor LeFebvre i de Pau VIè. semblen «definitivament irreconciliables»: aquesta opinió és manifestada pels cercles pròxims al fundador del seminari d'Écone.

A Buenos Aires, l'Aliança Anticomunista Argentina arresta i tortura quatre preveres de la Congregació anomenada dels «lourdistes».

Josep M. Riera Milà

Inserció de la religiosa a l'Església de Catalunya

Crònica

Continuant la tasca iniciada el mes de març d'enguany i continuada els mesos de juliol i novembre, els dies 4 i 5 de desembre de 1976, s'ha celebrat a Montserrat una trobada sobre «La inserció de les religioses a Catalunya». Hi han pres part vint-i-sis religioses, tant de parla catalana com de parla castellana, pertanyents a nou congregacions religioses.

De les religioses que havien vingut al simposi o als cursets, algunes s'han excusat de no participar a la trobada, però hi han fet arribar la seva adhesió.

El dissabte a migdia, després de fer la presentació de la trobada, hi va haver una xerrada del pare Hilari Raguer sobre el tema «Opció política dels cristians».

La conferència no va donar receptes, sinó pistes perquè cadascú tingués prou elements de judici per a optar per si mateix. Els punts que com a cristians catalans hem de tenir en compte davant d'unes eleccions són que no podem donar el nostre vot a partits que no respectin i defensin:

- la catalanitat,
- el respecte als drets de la persona,
- la socialitat,
- la llibertat de l'Església, cas particular de la llibertat en general.

La tarda del dissabte es va de-

dicar a fer la crònica del treball d'aquest temps de rodatge i, després, un treball per grups, avaluant els resultats del simposi i dels cursets. I, també, projectant camins per fer arribar els nostres objectius a d'altres germanes i congregacions.

El matí del diumenge, dia 5, es va dedicar a un treball per comissions per a aprofundir en la raó d'existència del grup i les línies d'acció a portar a terme aquest any. S'acabà el matí amb una xerrada del pare Bernabé Dalmau sobre «Vidal i Barraquer».

Després de dinar hi hagué sessió plenària per a aprovar les conclusions de les Jornades.

Propòsits o finalitats

Les religioses reunides espontàniament, de congregacions i diòcesis diferents, per a reflexionar sobre la nostra inserció en l'Església de Catalunya, pretenem promoure i acollir els diferents esforços que s'han de fer en aquest sentit.

Per això, hem cregut convenient establir els següents canals d'acció:

— Una trobada plenària anual de les religioses que comparteixin aquests objectius i s'hagin compromès a col·laborar-hi. En aques-

ta trobada es farà balanç de l'any anterior i es programarà l'acció durant l'any que s'enceta. La trobada tindrà caràcter deliberatiu.

— La comissió permanent, nomenada en la trobada plenària, tindrà la missió de coordinar, impulsar i portar a la pràctica els propòsits que es decideixen en les trobades anuals.

També serà missió del comitè **mantenir contactes** entre les religioses interessades, afavorir les relacions amb d'altres entitats i grups d'Església i difondre els nostres objectius.

El comitè donarà comptes de les seves activitats a la trobada plenària anual.

Montserrat, desembre de 1976.

Girona: Una assemblea diocesana... per què no?

Al darrer número de la revista diocesana «Vida Catòlica» hi ha un article firmat per Jordi Català, titulat: «L'Església de Girona, un carreró sense sortida?», en el qual un laic fa una radiografia popular dels capellans, les monges i els frares, els laics, els moviments i les parròquies de Girona, que acaba amb aquestes paraules: «L'Església de Girona fa la impressió d'una candela que s'està acabant.» La conclusió, evidentment, és un clar botó de mostra de tot el contingut de l'escrit on es va indicant la innombrable llista de pecats i misèries dels diocesans. Suposo que l'article serà àmpliament comentat per totes les rectories, i, si cau en mans dels religiosos i les religioses, aquests aixecaran el crit al cel.

Però jo, tossut i idealista, crec que les coses no es renoven enterrant-les i desenterrant-les a ca-

da moment, sinó gastant energies per construir nous fonaments i noves plantes. Tots hem de vetllar per fer una església, uns serveis, uns moviments i unes comunitats que siguin engrescadors de veritat, sense pretendre que la clau per a fer la millor de les pastorals ens hagi estat concedida en possessió als cristians de l'any 76/77, i per això hem de continuar mirant l'Església com un procés.

En la crònica passada acabava dient que l'important en la pastoral diocesana és crear comunitats de fe que es prenguin seriosament l'Evangeli i que en això hauríem de gastar moltes energies. I ho torno a dir: als cristians de Girona ens falta una consciència més forta de sentit comunitari. En parlem entre nosaltres aquí i allà i a poc a poc tornem a dispersar-nos en les nostres feines i feinetes o en les

nostres reflexions. Aquesta qüestió de les comunitats i el sentit col·lectiu dins l'Església seria un tema per ser tractat en assemblea diocesana i de segur que ens obriria perspectives de futur. Lamentablement fa molt de temps que a Girona no ens hem reunit «en assemblea» per decidir coses importants. Seria un bon regal de Reis. Jo penso que no faltaria gent per a posar-hi el coll.

Quant a les notícies més notables dels darrers temps, hem de remarcar que el bisbe Jaume ha començat la primera volta de la Visita Pastoral. Va iniciar-la protocolàriament per la catedral i ara l'està fent per l'arxiprestat de la Mare de Déu del Mont. Una visita d'aquest estil hauria d'anar precedida per un pla pastoral a cada sector, o hauria de portar-hi; altrament, es pot convertir en un pur tràmit o en uns dies de fervor espiritual, i aquí s'acaba tot. Veurem quin estil van prenent aquestes sortides primeres.

Del Consell presbiteral cal dir, com a qüestió més important, que en la sessió del mes de novembre es designà una comissió per a estudiar una reestructuració del sistema de govern de la diòcesi, donat que durant els primers mesos del pròxim any els dos vicaris generals acabaran el seu mandat. L'assumpte no pot ser més polèmic i estic segur que despertarà bones discussions al dedins i al defora dels propers consells.

Amb l'intent de començar-ne algun grup a Girona, al principi

de desembre s'organitzà una taula rodona sobre «Cristians pel Socialisme». L'acte va consistir a fer una breu història d'aquest moviment dins l'Església i una explicació dels seus punts fonamentals. Hi assistiren unes trenta persones de diferents edats.

El Centre d'Estudis Diocesans ha posat ja en marxa el programa d'activitats del curs, i promet ser una bona institució per al desvetllament pastoral dels diocesans. Sembla que s'està superant el perill d'un excessiu clericalisme i que la institució desperta interès als laics. La programació inclou aspectes variats com ara: curs d'iniciació a la Teologia, trobada d'animadors de celebracions litúrgiques, jornades de pastoral sanitària, curset monogràfic sobre el matrimoni cristià i el divorci, curs de dinàmica de grups i conferències diverses.

I acabo la crònica amb la notícia que ahir ens oferia el diari local sobre el lloguer d'una part de l'edifici del Palau Episcopal a la Diputació per a fer-hi el Museu Provincial. Després d'un temps de consultes i negociació entre el Bisbat i la Diputació, s'ha arribat a un acord que va esbargint la incògnita de la política de cases que el Bisbat té a la ciutat. Ara queda per veure quina sortida concreta es dona a la Casa Carles (antiga casa d'A.C.) i a l'edifici del Seminari Major. Esperem que el nou any ens en porti la resolució definitiva.

Ramon Oller

Crònica de València

València, factoria de bisbes

València ha estat la diòcesi escollida per treure els primers bisbes que no han seguit el tràmit del privilegi de presentació. Qui no coneix els bisbes escollits potser creurà que València era una factoria de bisbes futuribles, que no arribaven a ser-ho per culpa del polèmic privilegi; però quan la trava ha desaparegut, ha esdevingut la diòcesi exportadora de bisbes. Apareix una gran paradoxa quan hom pensa que els tres bisbes escollits últimament, Josep Gea per a Eivissa, Antoni Vilaplana per a Plasència i Eduard Poveda per a Zamora, no responen, ni de bon tros, a aquesta apreciació; encara més: creiem que hagueren pogut ser nomenats en l'època més ferma del franquisme.

L'antic bisbe auxiliar Gea com els altres dos, professors del seminari, malgrat que tots tres no són pas d'edat avançada, s'han distingit sempre per llur fidelitat a l'ortodòxia més radical (preconciliar), si bé, de vegades, s'han fet passar per intellectuals «progresses».

Creiem, doncs, que el Vaticà, posat a triar sense les traves polítiques, haguera pogut lluir-s'hi una mica més.

Nou vicari general

En restar vacant la vicaria episcopal de València-ciutat pel nomenament de Josep Gea com a bisbe d'Eivissa, D. Jesús Pla ha cregut convenient reestructurar càrrecs i nomenar-se un altre vicari general, càrrec que ha recaigut en el sacerdot Vicent Ferrando, cervell gris de les finances diocesanes. Aquest personatge posseeix una gran «habilitat» en les maniobres pecuniàries. Els mèrits que tothom li reconeix són el fet de saber treure diners dels diversos ministeris per a fer obres a les parròquies. També ha estat un dels artífexs, juntament amb el bisbe D. Jesús Pla, del famós banc de l'Església diocesana, FOICA.

Després d'això ja poden venir crisis econòmiques a la nostra Església...

L'arquebisbe portat a Magistratura del Treball

Si feu una mica de memòria, recordareu que al final de l'any 1972 els bisbes de València eren protagonistes d'una notícia que feia pública l'expulsió, sense causa justificada, de tota la plantilla de professors de l'Escola Diocesana d'Assistents Socials, amb l'anècdota del canvi de pany de la porta per tal d'evitar que poguessin tornar a entrar («Qua-

derns de Pastoral», núm. 24, p. 300).

Doncs bé, agafant el fil des d'aleshores, direm que el personal acomiadat, després dels fets, denuncià davant la magistratura els empresaris episcopals. El judici, però, no arribà a celebrar-se perquè el magistrat acordà suspendre'l en rebre una comunicació de l'arquebisbat segons la qual s'acollia a l'article 16 del Concordat (que diu que cap bisbe no podrà ser demandat davant un tribunal laic sense autorització expressa de la Santa Seu). Quant a aquesta autorització, es demanà repetidament sense obtenir cap resposta. Així, doncs, quedava resolta la qüestió, i els demandants al carrer sense apellació.

Tanmateix, ara ha tornat aquest afer a ser notícia en haver-se produït uns canvis en la legislació. En enterar-se els antics professors que l'esmentat article 16 del Concordat anava a ser derogat, tornaren a la càrrega presentant el recurs novament a magistratura, la qual, en vista dels canvis, el va acceptar. Després dels tràmits pertinents, el judici se celebrà el passat 23 de novembre, on les dues parts s'avingueren amb el resultat següent: l'arquebisbat es comprometé a indemnitzar els acomiadats amb la suma d'un milió i mig de pessetes, al temps que els altres renunciaven a la possibilitat de ser readmesos, cosa pràcticament impossible en tenir l'Escola un nou professorat des de feia quatre anys; com també, si es té en compte la famosa (i re-

cent) suspensió de l'article 35 de la legislació laboral.

Els sacerdots s'agrupen i es manifesten

Un nombrós grup de sacerdots d'aquesta diòcesi tingueren l'octubre passat una reunió en què pretenien reflexionar sobre la fe en els moments actuals. Al final de la reunió, que durà tot el dia, es redactà un document que, pel seu interès, reproduïm més endavant.

Entre altres coses, en la reunió es constatà un interès comú bastant arrelat de constituir un grup, per tal d'anar retrobant-se periòdicament.

De moment, ja ha sortit un comitè coordinador, que ha començat el seu treball elaborant un qüestionari de punts de reflexió perquè tothom el vagi contestant per grups comarcals, i el presentí acabat a la pròxima reunió.

Els punts de reflexió són els següents:

1. Expressió i celebració de la fe (praxi de l'alliberament, contingut doctrinal, experiència personal, simbologia, etc.).

2. Comunicació cristiana de béns, com a solució o alternativa a la puja de les nòmines del clergat.

3. Participació dels fidels en els nomenaments i les decisions episcopals i parroquials.

4. Atenció al seminari.

5. Inserció de l'Església en l'actual procés de recuperació de la identitat del País Valencià.

Document

Un grupo de sesenta sacerdotes del «País Valencià», reunidos el pasado día 12 para reflexionar sobre «como expresar y celebrar la fe en Jesús de Nazaret, hoy», nos hemos esforzado, en una breve pero intensa jornada, para profundizar sobre este tema partiendo de nuestra propia experiencia pastoral, valorizando los distintos modos de expresión de nuestra fe y las celebraciones de la misma en nuestras parroquias, grupos y comunidades.

Puntos fundamentales han sido: cuál es el núcleo de nuestra fe; cómo la expresamos, transmitimos y celebramos; también cómo rescatar lo auténtico de nuestra fe tradicional para acercarla a las verdaderas expectativas del pueblo.

Dentro de esta densa temática, hemos comprobado dolorosamente las ambivalencias que oscurecen nuestra fe al intentar expresarla hoy y las enormes contradicciones que entraña.

La noticia —que se une a rumores anteriores— de la subida de sueldo a los curas —en este momento de medidas económicas de austeridad y la realidad de un progresivo paro— nos deja perplejos si es aceptada por nuestra Iglesia Jerárquica. Aunque reconocemos que continúa siendo problema la penosa situación de muchos sacerdotes de pueblo, tierra adentro y de los jubilados.

Si a esta noticia unimos la del nombramiento de Obispos que,

aunque no interferido por la Autoridad Pública, está muy lejos todavía de reflejar el consenso del Pueblo de Dios.

También el modo cómo se promueven y encaminan las vocaciones para el sacerdocio en la Iglesia.

Y la ausencia de nuestra Iglesia diocesana en la marcha del «País Valencià» para recuperar su lengua, cultura e identidad.

Esto, unido a todo un contexto que nos rodea, condiciona enormemente nuestro trabajo para un acercamiento de todo hombre, y en especial de los sectores más alejados a la fe en Jesús de Nazaret expresada y celebrada hoy.

Valencia, 12 de octubre de 1976.

Avui aquest grup s'ha incrementat sensiblement i ha adquirit una influència cada volta més gran. Una de les darreres activitats ha estat la redacció d'un escrit que, firmat per alguns centenars de sacerdots diocesans, recull la protesta envers la línia pastoral de la diòcesi i el darrer nomenament de vicari general que ha recaigut en un tècnic en economia, entre altres coses.

Els caputxins d'Alzira

El dia 1 de novembre ens sorprenia, als valencians, la notícia, amb reportatge filmat i tot, publicada pel programa regional de RTVE «AITANA», que una mani-

festació multitudinària a la ciutat d'Alzira era protagonitzada pels veïns i feligresos de la parròquia de l'Encarnació, en la qual protestaven pel manament, procedent de l'Arquebisbat, per a remoure els tres sacerdots caputxins que des de feia alguns anys —no gaires— regien l'esmentada parròquia.

La manifestació, després de recórrer els carrers centrals, es dirigí cap a la parròquia arxiprestal per tal de fer el lliurament de l'escrit de protesta. Un vicari de la parròquia arxiprestal, des d'un balcó, es dirigí a la concurrència per explicar que l'arxiprest —absent en aquells moments— no tenia res a veure amb la decisió presa per la jerarquia.

Aquest ha estat un altre afer en què novament la jerarquia diocesana s'ha destacat pel seu autoritarisme envers els problemes pastorals.

L'ordre era terminant: sense cap raó se'ls instava a deixar la parròquia «*quam primum*». Els sacerdots, sorpresos i estranyats, ho comunicaren a la comunitat parroquial, la qual, després d'una missa de diumenge, es llançà al carrer, pel seu compte i risc, per fer palesa la seva desaprovació.

Abans de prendre cap decisió, els tres caputxins intentaren acostar-se al bisbe per mantenir un diàleg més aclaridor. Tanmateix, l'actitud del bisbe es ratificà en el propòsit ferm que abandonessin la parròquia. Després saberen, a través d'un vicari epis-

copal, que la jerarquia havia rebut mals informes d'ells, vinguts de sacerdots i fidels d'Alzira; entre altres coses el fet, exterioritzat per ells, de no sentir-se en comunió amb el seu bisbe i el fet de participar activament en les festes profanes juntament amb la gent.

A la vista d'aquesta decisió, els feligresos decidiren escriure una carta al bisbe exposant llurs opinions i demanant que reconsiderés la decisió de remoció. Aquesta carta ha estat signada per vora de set mil veïns, cosa que ens demostra el ben caiguts que estaven els tres caputxins al poble d'Alzira.

A partir del dia 12 de novembre, dia que acabava el plaç concedit pel bisbe, la parròquia restà, per ordre expressa seva, en mans del clergat local, el qual es féu càrrec de dir les misses i fer els altres serveis.

Com que després de la missa de cada dia —a la qual no assistia ningú— tota la feligresia es reunia diàriament en assemblea per reflexionar i veure com anaven els esdeveniments, la jerarquia decidí cloure la parròquia.

Quant als caputxins, el dia assenyalat abandonaren la parròquia i, després de moltes reflexions en companyia de tots els feligresos, al final han decidit d'evitar cremar més la gent i deixar també Alzira, ciutat a la qual s'havien lliurat de debò, amb un esperit evangèlic d'acostament als pobres i al món treballador, que són

els qui, en definitiva, han sentit més aquesta destitució.

Una vegada més, doncs, hem de denunciar els mètodes coercitius que empra la nostra jerarquia quan algú se separa de la ratlla.

Els premis d'Octubre

Si bé és cert que els Premis d'Octubre, pels quals són seleccionades les millors obres literàries de l'any en poesia i narrativa, etc., cada vegada es veuen més concorreguts, també és cert que aquest any s'han vist greument afectats per l'explosió d'un artefacte de gran potència en la llibreria patrocinadora Tres i Quatre, que va causar un gran perjudici econòmic. Qui n'ha estat el causant? Els enemics de la nos-

tra cultura catalana. Els diaris deien que es tractava d'un escamot incontrolat de dreta, que impunement és la setena volta que carrega sobre aquesta llibreria. La policia se sent impotent davant aquests atemptats, que ja van repetint-se massa al País Valencià.

Tanmateix, no tot acabà ací, el mateix governador imposà als organitzadors dels Premis una sanció de 500.000 pessetes, quantitat no gens menyspreable que encara ha carregat més sobre la castigada llibreria Tres i Quatre. El motiu fou que en l'acte s'expressaren persones no previstes en el permís. I encara hem de donar gràcies que l'acte no fos suspès, perquè d'uns mesos ençà el nostre governador ha prohibit més de tres-centes reunions.

Antoni Signes

Vic: L'etapa diaconal

L'etapa diaconal al nostre bisbat es regeix des de l'abril de 1974 per les «Normes per a una Regularització de l'etapa diaconal», aparegudes al núm. 2.706 del «Butlletí del Bisbat».

La finalitat de l'etapa diaconal és expressada al núm. 2 de les esmentades normes amb aquestes paraules: «Aquest espai de temps

està orientat i programat directament per a una major capacitat al ministeri pastoral i, a la vegada, perquè l'opció que el jove ha fet per al sacerdocí pugui ser millor verificada i aprofundida en el mateix ambient en què haurà d'exercir el ministeri sacerdotal.»

El fet que les normes fossin promulgades «ad experimentum»

ha permès que el funcionament de l'etapa sigui molt àgil i dinàmic, fins al punt que aquesta finalitat apuntada avui **ha quedat** ja superada. En efecte: les trobades començaren a obrir-se a seminaristes teòlegs que d'alguna manera estaven ficats en la tasca pastoral durant els caps de setmana, i han acabat incloent-hi els preveres ordenats aquests darrers anys i que havien passat per l'etapa diaconal pròpiament dita.

La majoria de les trobades (unes set cada any) **tenen un** caire marcadament pastoral. Els mateixos joves organitzen la dinàmica de cada trobada, que té sempre com a punt de partida la pròpia activitat pastoral. **D'ací es** passa a una discussió i reflexió sobre la validesa d'aquesta activitat, que desemboca en unes línies o directrius per a l'actuació. D'altres objectius buscats en les trobades serien: el fet mateix de trobar-se en el seu ambient de capellans joves i **també una revisió** de com ells mateixos avancen o

creixen en la fe. **Val a dir que al** llarg de l'any una d'aquestes trobades es dedica a convivències de reflexió-pregària i té una durada més llarga que les altres.

No cal dir que l'ambient d'amistat i acolliment que **s'ha anat** creant ha contribuït molt positivament a l'eficàcia de les trobades. Per altra banda, la presència del vicari de Pastoral (que, segons les normes, n'és un dels responsables) fa que els joves es vagin integrant més directament en la problemàtica pastoral diocesana; a això **també ha** contribuït el fet que la majoria d'ells s'han integrat en equips pastorals diversos, per tota la geografia del bisbat.

Tant els joves que es troben en aquesta situació com els responsables estan contents del treball que han fet i que estan fent, perquè consideren que aquestes trobades els són un **ajut positiu per** anar vivint amb coratge i optimisme la difícil realitat pastoral del moment present.

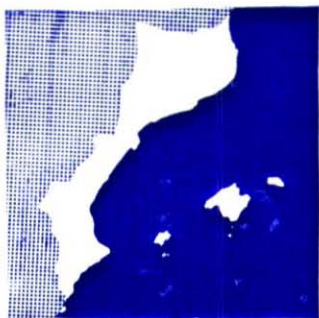
Andreu Roca

COLLABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Josep Bigordà (periodista i especialista en qüestions concor-
datàries), Salvador Carrasco (consiliari del MUEC), Josep M.
Fisa (secretari de «Quaderns» i animador de grups de jovent
del Baix Llobregat), Jesús Huguet (membre del Secretariat In-
terdiocesà de Catequesi), Casimir Martí (professor d'història
social moderna), Enric Puig (director de l'Escola de l'Esplai, de
Càritas Diocesana de Barcelona) i Antoni Verdura (pro-delegat
episcopal de l'Escola de l'Esplai).

CORRESPONSALS D'AQUEST NÚMERO

Ramon Oller (Girona), Andreu Roca (Vic) i Antoni Signes
(València); i Carles Bona, Joan-Manuel Cubilla i Esteve Fisas
(responsables dels S.C.V. del Clot, Pomar de Badalona i Palma
de Cervelló, respectivament).

QUADERNS DE PASTORAL. Publicació bimestral.

Director: Josep Junyent.

Redacció i administració: Rivadeneyra, núm. 6, 4.ª - tel. 317 48 58 - Barcelona-2.

Preu de subscripció: 400'— ptes. l'any.

Número solt: 100'— ptes.

Dipòsit legal: B, 25.506 - 1969.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia - c. Sant Joan Bosco, s/n. - Santa Eulàlia de Ronzana. Empresa periodística: Joan Carrera Planas (núm. 458, tom 6, secció de persones naturals, foli 127. Inscripció 1).

Amb censura eclesiàstica.